

Nr. 20  
(326)

15-21 mai 1996

pag. 12-14

**MONICA LOVINESCU,  
VIRGIL IERLIŢA  
ŞERBAN PAPACOSTEA**  
despre **Anul electoral 1946**

**SUPLIMENT GRATUIT FAŢĂ ÎN FAŢĂ CU ALEXANDRU ATHANASIU** candidatul PAC la Primăria Capitalei

Emisiune la TELE 7abc cu doi dintre „fathers”-ii intrării României în NATO. Se gratulează reciproc în timpul emisiunii cu acest nume, recunoscând că unul este (un „father”) de dată mai recentă (Ioan Mircea Paşcu) şi altul vine de la începuturi (Petre Roman). Bineînţeles, începuturile acestei lumi noi, în care trăim de şase ani şi jumătate, pentru că, la un moment dat, Ioan Mircea Paşcu îi aruncă, în trecere, lui Petre Roman o întrebare nevinovată: Nu cumva execuţia cam sumară a lui Ceauşescu să fi contat şi ea la atitudinea şovăitoare a Occidentului faţă de noi?

Electoratul tot mai entuziast al candidatului USD la prezidenţiale trebuie să ia în calcul acest tip de întrebări incomode ce se pot ivi în campania electorală apropiată de unde nu te aştepţi. Ca în emisiunea despre care vorbim. Pentru că este greu de crezut că Ioan Mircea Paşcu, membru al grupării „Un viitor pentru România” (element semi-vizibil, dar permanent al structurii regimului Iliescu), fost consilier prezidenţial înainte de a deveni secretar de stat la Ministerul

Apărării Naţionale, nu ştie „totul” despre scheletele din dulapul puterii post-decembriste şi despre impactul lor asupra imaginii României în lume. Preşedintele USD, Petre Roman, actualul raportor special pentru Europa Centrală şi de Est al Adunării Parlamentare a NATO, nu-i însă un nou-născut din spuma Opoziţiei, după ce a doua

ţială, de oameni aroganţi şi brutali”: „În toate ultimele sale apariţii televizate, Roman se referă la Iliescu ca la «preşedintele ţării». Iliescu nu infirmă nepermisa extindere a noţiunii de preşedinte al CPUN la noţiunea de preşedinte al ţării, astfel că în provincie, unde neruşinarea televiziunii a făcut ravagii, toţi cred că de fapt Iliescu este

dent, şi implicit spre NATO, chiar dacă discuţiile despre lărgirea lui vor începe abia în '94.

Pe de altă parte, entuziastul electorat al candidatului la preşedinţie Petre Roman poate fi relativ liniştit. Cu prezenţa de spirit cu care a avansat şi şi-a retras rapid recenta propunere de amplificare a Parteneriatului pentru Pace, cuprinzând state candidate la statutul de membre NATO şi state care şi-au afirmat statutul de neutralitate la sesiunea anuală a Colegiului de apărare NATO de la Roma, din 17-21 aprilie a.c., el a trecut dezinvol în respectiva emisiune peste aluzia la procesul lui Ceauşescu. Ca şi când misterele din Decembrie '89 nu l-ar privi în nici un fel. Tot dezinvol s-a referit şi la mineriade, iar în privinţa intrării României în NATO, fără alte detalii, s-a declarat drept un „optimist temperat”.

În replică, Ioan Mircea Paşcu a propus ca discuţia despre intrarea României în NATO să fie scoasă din campania electorală. Pentru ca nimeni să nu fie tentat să privească înapoi cu minie.

(Continuare în pagina 3)

GABRIELA ADAMEŞTEANU

## Optimişti temperaţi

mineriadă l-a scos pe ieşirea din spate a Palatului Victoria. Chiar dacă întrebările fără răspuns s-au tocit, trecutul mort fără priveghi poate fi uşor resuscitat. Asupra lui se deschide, de pildă, recenta culegere de eseuri, *Politice*, a lui H.-R. Patapievi. Iată şi un citat, luat la întâmplare, în care traversează silueta telegenică a lui Petre Roman, la acea oră prim-ministru al unei României „condusă sub lege mar-

preşedinte «de jure» al ţării”. Citatul, provenit dintr-o scrisoare trimisă de H.-R. Patapievi ambasadorului de atunci al României la Paris, Alexandru Paleologu, şi publicată acum sub titlul „Complexul consensului pingărit”, vorbeşte explicit despre complicitatea celor doi rivali de azi la preşedinţia ţării.

Complicitatea de atunci a subminat primii paşi ai României spre Occi-





## IMPORTANT!

Către cititorii revistei „22” din străinătate

Îi anunțăm pe cititorii noștri din străinătate care își procură revista (fie prin abonamente, fie prin cumpărare directă) altfel decât prin redacție, că distribuitorul care este RODIPET (difuzare de stat) procedează ilegal. Dreptul de difuzare, mai cu seamă în străinătate, aparține în exclusivitate revistei „22”.

RODIPET încalcă contractul semnat cu revista „22” prin care se stipulează expres că numai revista „22” are drept de difuzare în străinătate. RODIPET, difuzarea de stat, încasează astfel venituri care nu i se cuvin, sfidând înțelegerile contractuale.

Iată de ce îi rugăm pe cititorii noștri din străinătate care își procură revista altfel decât prin redacție să ne scrie, precizând modul în care ajung în posesia ei. Aceste mărturii ne sînt necesare pentru a corecta prin Justiție nedreptatea care se face revistei „22”. Îi asigurăm pe cei care deja au un abonament plătit altfel decât prin redacție că nu vor fi afectați și că vor primi în continuare revista pentru care au plătit.

Facem acest apel convingși că dumneavoastră, cei ce trăiți într-o lume liberă în care se respectă legea economiei de piață, veți înțelege primii conținutul demersului nostru. Revista „22” este o publicație obligată să trăiască din propriile venituri, astfel încît hojta la care se pretează statul prin RODIPET nu ne poate lăsa indiferenți.



Stimată doamnă  
Gabriela Adameșteanu,

Citesc revista „22” cu un interes constant pentru suplețea gândirii celor care semnează articolele, chiar dacă, uneori, folosesc cuvinte superdocte, neînțelese de mine. Utilizez un dicționar, dar, din păcate, este destul de restrâns. Am făcut o comandă la Iași și nu am primit nimic. Cită nerozozitate!

Sînt elev în clasa a XII-a, la seral, la un liceu din București (nu-mi dau numele și nu dezvăluî numele liceului, deoarece mi-e frică – și veți vedea de ce) și mă confrunt cu o serie de probleme.

1. De la biblioteca liceului nu pot lua cărți, deoarece, chipurile, ar exista niște ordine verbale în acest sens. Dumneavoastră vi se pare normal acest lucru? Mie nu. Nici motivele că serialiștii nu le-ar returna. Personal, am fost dispus să aduc garanții alte cărți și așa fi fost dispus să donez, din modesta mea bibliotecă, cîteva cărți. Nu se poate și nu voi face acest lucru, deoarece am fost privit și primit cu o totală lipsă de respect (un infastor este mai bine privit decît am fost eu).

Vreau să spun, cu mîna pe inimă, că nu am nimic împotriva d-nei (d-rei) bibliotecare – dimpotrivă, o respect. O respect pentru că este o intelectuală (m-a tratat cu niște înșurări atît de subtile), că are salariul mic și că, poate, așa merită cei care mai vor să citească, să învețe (în viziunea d-nsiei). Nu vreau să se ia măsuri împotriva d-nsiei. Oricum, m-am hotărît să frecventez o bibliotecă publică.

2. Frecentarea cursurilor a devenit o problemă, un lux; din lipsă de „cvorum”, orele nu se mai țin (știu că este un termen greșit, dar altul nu am găsit). Absenteismul, chiuleala, a devenit o modă și profesorii nu pot face nimic, deoarece le este frică. Preferă să dea note de trecere, să treacă cu vederea mitocaniile „elevilor”. Personal, nu m-am înscris (din motive obiective, nu am putut urma cursurile la zi) pentru a face bravadă, pentru a mă afișa, pentru a-mi da aere. M-am înscris pentru că vreau să mă instruiesc, pentru că vreau să fac ceva din această viață, pentru mine și pentru țara în care trăiesc. Nu știu ce voi putea face, dar, dacă în România nu se va schimba nimic, voi emigra (după ce voi termina o facultate).

Chiar nu se pot lua măsuri coercitive?

La ce folosește Legea învățămîntului? De ce s-a trecut la 6 materii de bacalaureat, cînd 4 erau suficiente?

3. Este oare normal ca liceele să devină discoteci, parcuri, locuri unde se organizează concursuri de miss și locuri de întîlnire?

Ce caută la gazeta de perete afișele cu concursurile de miss, de nasoi (invenția-i aparține lui George Mihăiță?), în loc să apară probleme de matema-

tică, fizică sau chimie. Cred că sînt mai necesare, iar în locul unui concurs de miss o mini-olimpiadă cu premii.

Știu că vorbesc în van, că voi fi catalogat cu: om retrograd, comunist etc., dar liceul nu este o distracție, ci o responsabilitate. Închei aici, nu vreau să ocup spațiu și să frustrez un alt cititor care vrea să-și expună ideile poate mai importante decît gîndurile mele.

Cu considerație,

Elevul X de la seral, București, 04.05.1996  
Dragă X,

*În calea Victoriei 120 există o interesantă bibliotecă a GDS. Ea îți stă la dispoziție, și ție și tuturor celor ce vor să-și pregătească examenele și să-și completeze cunoștințele.*

Gabriela Adameșteanu



Stimată doamnă  
Gabriela Adameșteanu,

Sînt o ferventă cititoare a revistei dumneavoastră de la apariția ei și, deși sînt pensionară, cu o pensie mică, prefer să renunț la multe lucruri – unele chiar necesare vieții de toate zilele – decît la abonamentul la revista „22”. Asta cred că vă poate spune multe despre aprecierea pe care i-o dau.

Aveți niște colaboratori remarcabili, ale căror articole le citesc cu foarte mult interes și plăcere, deși unii dintre dînșii ar putea să renunțe, poate, la stilul prea elevat și filosofic în care își expun ideile, ca ele să poată fi înțelese și însușite de oameni cu un nivel intelectual și cultural mai scăzut decît al superintelectualilor căroro li se adresează. În felul acesta, cred că revista dumneavoastră ar putea fi accesibilă unui și mai mare număr de cititori, lucru care ar fi în folosul tuturor.

Din revista dumneavoastră mă pasionează mai mult dezbaterile pe anumite teme, cu care ocazie elitele noastre intelectuale „își încrucșează săbiile”, dezbateri din care ieșim toți mai înțelegători și mai înțelepți. Am impresia – nu știu dacă am dreptate – că în aceste confruntări se întîlnesc două generații de intelectuali: unii aparținînd mai vechii generații, care a cunoscut timpuri mai bune (cu care în general sînt de acord, făcînd și eu parte din ea), alta mai tînră, la fel de inteligentă și cultivată, dar care păstrează unele sechele ale „epocii de aur”.

Am citit cu mare interes dezbaterile legate de obligativitatea predării în școli a religiei. Cu tot respectul pe care i-l port d-lui Andrei Cornea, trebuie să spun că nu sînt de acord cu atitudinea domniei sale (nu știu ce vîrstă are, dar după cum pune problema am impresia că face parte din generația celor care nu au beneficiat de educație religioasă în școală).

Argumentele mele în favoarea predării religiei nu sînt de natură rațională (noi, femeile, gîndim de multe ori cu

sufletul și se bazează pe o experiență de viață). Personal, am făcut ore de religie din clasa I elementară pînă în ultima clasă de liceu. La orele de religie am învățat să fim buni, generoși, altruști, să ne iubim aproapele, să nu înjurăm, să nu furăm, să nu luăm nimic din ce nu este al nostru, să nu ucidem, să nu ne înșelăm pe noi înșine, dar nici pe alții, și multe alte lucruri de acest fel. Aceste principii morale „ne-au intrat în sînge” – cum spunem noi, românii – și le-am respectat întocmai.

Or, ce vedem noi astăzi în jurul nostru? O degradare morală cum poporul nostru n-a cunoscut niciodată. Ziarele sînt pline de crime, tîlhării, adultere, violuri, corupție pînă în cele mai înalte cercuri. Inșuși caracterul poporului român pare să fi fost schimbat în acești aproape 50 de ani de comunism ateu. Oamenii și-au pierdut puritatea morală, generozitatea (vezi povestea cu „capra vecinului”), dragostea pentru muncă, țărani dragostea pentru pămînt, cinstea. Comunismul i-a învățat să tragă chiulul, să fure, să se urască unii pe alții, să încerce să se îmbogățească prin orice mijloace, în afară de muncă cinstită.

Iubirii propăvădute de religie, comunismul i-a opus ura și lupta de clasă. Și iată unde am ajuns. Fără o purificare morală, pe care numai educația religioasă o poate reinstaura, nu vom ieși niciodată din mocirla în care ne zbatem.

Timp de aproape 50 de ani, educația religioasă a fost înlocuită cu altă „religie” – marxism-leninismul. Ei bine, ideile marxiste n-au găsit răsănit – în ciuda eforturilor făcute de autorități, care voiau să ne indoctrineze – tocmai în sufletul nostru, al celor care aveam o solidă educație religioasă făcută în școală.

Astăzi, cei mai mulți părinți căroro de teama comuniștilor nu li s-a făcut educație religioasă, chiar dacă ar dori să dea copiilor lor o astfel de educație, nu pot să o facă, deoarece „nu poți da ceea ce nu ai primit”. Deci numai școala poate veni în ajutorul lor, cu condiția, bineînțeles, ca această educație să nu fie formală, ci să se adreseze sufletului curat și neperversit încă al copiilor.

Toată lumea știe că elita intelectualității și clerului a fost decimată în pușcăriile comuniste. Oare acestor oameni care au murit pentru ca să nu-și renege idealurile nu credința în Dumnezeu care le-a fost însculată în copilărie și în tinerete le-a dat puterea să moară senini sau – o mică minoritate – să reziste tuturor torturilor și să supraviețuiască? Am citit că părintele Galeriu și Corneliu Coposu, acești martiri ai neamului, deși murind de foame, își cedau minusculele lor rații de alimente în favoarea altora mai bolnavi sau mai nenorociți decît ei. Oare nu credința în Dumnezeu în care au fost crescuți și dobîndită din primele ceasuri ale existenței i-a ajutat să se sacrifice pentru alții?

În cadrul unei emisiuni a d-lui Sava, d-l Paleologu a afirmat: „A fi intelectual înseamnă a fi religios”. Poate n-aș merge atît de departe, dar pot spune, din proprie experiență, că oamenii lipsiți de educație religioasă sînt lipsiți de delicatețe sufletească și generozitate, sînt egoiști și materialisti. Din rîndul celor lipsiți de educație religioasă a apărut un nou tip de om, „omul nou”, singura „realizare” a „epocii de aur”, căci te comporti așa cum ai fost educat din fragedă pruncie.

În altă ordine de idei, aș vrea să mă refer la o altă dezbateră, cea dintre domnul Gabriel Andreescu și domni Paler și Paleologu. Și, în acest caz, mă alătur părerii generației mai puțin tinere, dînd dreptate ultimilor. România – așa cum afirmă d-l Paler – a făcut și face parte din Europa, dar noi nu putem fi „europeni de nicăieri”, ci europeni din România. Eu, cel puțin, așa mă consider.

Nu pot fi de acord cu d-l Andreescu nici în privința Basarabiei (ideile exprimate de dînsul apropiindu-l de actuala noastră conducere). Basarabia a fost întotdeauna o provincie românească (și numele ei o spune) și mai de vreme sau mai tîrziu va trebui să redevină ceea ce a fost. Datoria noastră însă este să trezim conștiința națională a românilor de dincolo de Prut, intoxicați timp de 50 de ani de propagandă sovietică. Trebuie să-i ajutăm să înțeleagă că sînt români, nu moldoveni, că limba lor e limba română, nu limba moldovenească. Tare mă tem însă că atîta vreme cît vom avea în frunte actuala conducere acest lucru nu va fi posibil. Poate Dumnezeu și timpul vor lucra și în favoarea noastră.

A treia dezbateră care m-a interesat a fost cea ocazionată de întîlnirea dintre membrii GDS și d-l Emil Constantinescu. Spre stupoarea mea, d-l Emil Constantinescu a fost supus unui atac concertat (cel mai „moderat” fiind d-l Cornel Nistorescu) din partea unor domni care se pretind a fi de partea Opoziției. Am avut impresia că toți acești domni ar vrea să dea o mîna de ajutor actualei Puteri pentru a-l compromite pe candidatul la președinție al CDR. (Vorba proverbului: „Apără-mă de prieten, că de dușmani mă apăr singur”). Cel mai nedrept și cel mai puțin elegant atac împotriva d-lui Emil Constantinescu a venit din partea unuia dintre cei mai de vază intelectuali ai țării, pentru care am cea mai mare admirație (și de aceea m-am durut cel mai mult), d-l Gabriel Liiceanu, autorul celebrului „Apel către lichele”. D-l Liiceanu l-a întrebant pe d-l Constantinescu cum vrea să facă ordine în țară în calitate de președinte cînd n-a fost în stare să pună lucrurile la punct la Universitate, în calitate de rector. Nu cred că datoria unui rector este să verifice curățenia sălilor de curs, sau dacă este creată pentru profesori, sau alte probleme de acest gen. Pentru acest lucru există un personal administrativ, plătit în acest scop. Nici problema burselor, care i-a fost reproșată d-lui Constantinescu, nu intră, după părerea mea, în atribuțiile domniei sale.

Și dacă tot vrem să-i reproșăm ceva d-lui Constantinescu, pe care de altfel îl stimez foarte mult (nota bene: nimeni nu e perfect, dar e perfectibil), personal i-aș reproșa o oarecare lipsă de umor (uneori e nevoie și de așa ceva), precum și vulnerabilitatea în fața atacurilor venite de la „prieteni” și neprieteni. Sensibilitatea e o calitate, dar uneori trebuie mascată, deoarece ea ne face slabi și vulnerabili în lupta cu adversarii care nu luptă cu metode elegante. L-aș „sfătui” pe d-l Constantinescu (cer iertare pentru verbul „a sfătui”) să ia exemplul de la marele om politic care a fost d-l Corneliu Coposu. Nu cred că după cei 17 ani de suferințe și torturi îndurate în temnițele și gulagurile comuniste, pentru a rămîne credincios idealurilor sale, pe d-l Coposu nu l-au durut mai mult atacurile murdare cu care a fost copleșit după 1989, în așa-zisa perioadă de „libertate” (libertate de a calomnia). În loc de recunoaștere a meritelor și a martirajului său, a fost acuzat de toate relele (că ar fi trăit fericit în Occident, că n-a mîncat „salam cu soia”, că vrea să ia pămîntul „dat de Iliescu” țărănilor pentru a-l da moșierilor – dispărûți de mult în pușcăriile comuniste etc.). Și dînsul a rezistat senin tuturor acestor atacuri mirgave, le-a privit cu detașare și chiar cu umor. Odată, la Cluj, fiind întrebant cum poate suporta toate aceste murdării și de ce nu se replică la ele, d-l Coposu a spus, zîmbînd, că dînsul a fost în tinerete halterofil, deci poate duce tunete pe umeri.

Nu știu dacă veți publica această lungă scrisoare a mea, sau măcar fragmente din ea, nu sînt convins că tot ceea ce v-am scris merită să fie citit și de alții, dar v-am scris tot ceea ce să-mi ușurez sufletul.

„Dixi et salvavi animam meam”,

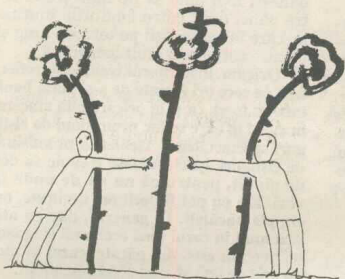
Elena R., Cluj, 21.04.1996



HORAȚIU PEPINE

## Adevărul unui fals

Ziarul *Ziua* a publicat săptămîna trecută (marți 7 mai) un pretins document emis din cancelariile PDSR, care ar dezvălui strategia partidului în actuala campanie electorală. Pe scurt, compromiterea principalului adversar, care ar fi PD, și seducerea CDR prin promisiuni minciinoase. Ce-i drept, analiza pe care o conține poate fi cu ușurință atribuită PDSR, cu alte cuvinte e foarte plauzibil ca partidul de guvernămînt să gîndească în acești termeni. Mai mult, există o adevărată coincidență între recomandările „circularei” și acțiunea politică imediată a PDSR. Textul recomandă, de exemplu, „acreditarea ideii că liderii PD nu au în străinătate un comportament conform cu interesul național”, și iată-l pe Vasile Văcaru, care, întors de la Birmingham, îl acuză pe Roman că vrea să compromită intrarea României în NATO. Un deputat european i-ar fi spus pe culoare lui Văcaru că propunerea liderului PD de la Roma slăbește încrederea Occidentului în dorința României de integrare. Așadar, s-ar spune că Văcaru a procedat cum a putut mai bine după prescripțiile documentului secret. Dar la fel de bine putem spune că autorul textului a observat cu atenție gesturile electorale ale PDSR (eventual chiar prin monitorizarea presei), a găsit câteva invariante și le-a pus pe seama unui proiect secret, care, în plus, dezvăluie intenții maloneste. Regăsim, de fapt, în gestul publicării acestei scrisori toposul planului secret, inevitabil diabolic, care a făcut o lungă carieră. Să ne amintim doar de testamentul lui Petru cel Mare, de acordurile de la Malta și falta, de directivele KGB-ului, ca să nu mai vorbim de conspirația masonică. Fascinat de aceste misterioase culise, cineva credea de curînd că a identificat în niște cercetări antropologice, întreprinse în vremea lui Ceaușescu, diabolice planuri de modelare a omului nou. Textul publicat de *Ziua* nu are, desigur, o asemenea anvergură, dar mizează pe modul acesta de a gîndi că, undeva în umbră, inteligențe cu voluptatea adevăratei puteri, de regulă anonimă pînă la deschiderea unor tînuite arhive, croiesc planuri ce poartă în sine vocația răului. PDSR-ul ar avea la rîndu-i buni specialiști de analiză politică, care pregătesc abil o manipulare de proporții. Mi se pare puțin naiv modul acesta de diabolizare a PDSR, cînd, în realitate, oricine poate găsi la lumina zilei suficiente fapte care să demonstreze că a guvernat catastrofal și că are o gîndire mult retardată față de ceasul politicii europene. Dar textul, dincolo de contextul senzațional în care a fost plasat, are toate datele plauzibilității. Într-adevăr, PD este principalul adversar al PDSR, în virtutea unui segment comun din electorat pe care ambele formațiuni și-l dispută deopotrivă. Mai mult de atît, PD, în versiunea lărgită a USD, va fi și principalul rival al CDR, deoarece și opoziția este împărțită. Șansa PD e să ia cît mai mult din electoratul tradițional FSN, la care să adauge segmentul cîștigat din electoratul opoziției. Neutralizarea reciprocă a USD și CDR e, așadar, situația care convine de minune PDSR. Aici se pune, cred, în cel mai înalt grad problema cooperării. Pentru interese individuale ale celor două grupări de opoziție, cooperarea nu este avantajoasă — și așa se explică, desigur, rezervele țărăniștilor și ale lui Emil Constantinescu în a accepta un plan de colaborare mai strîns cu PD. Fiecare dintre cele două



grupări poate spera să obțină mai mult acționînd pe cont propriu, dar rezultatele lor însumate vor fi mai mici decît în situația în care ar coopera, eliminînd și adversitățile subsidiare. Cu alte cuvinte, se va pierde pe ansamblu, dacă acceptăm ideea că ansamblul acesta reprezintă forțele ce ar putea realmente dinamiza și moderniza viața politică românească. Însă, în ciuda pierderilor individuale, cooperarea va aduce un profit colectiv. Desigur, atenția este acum îndreptată asupra alegerilor locale și mai este suficient timp pentru regruparea forțelor și reanalizarea strategiilor electorale. Nu este însă prematur să discutăm aceste lucruri încă de pe acum. PDSR are cu adevărat interesul, așa cum rezultă din documentul cu pricina, să ofere CDR impresia de partener privilegiat. Fals sau nu, documentul prezintă o strategie plauzibilă și e bine să observăm că partidul lui Adrian Năstase își joacă la aceste alegeri șansa de a guverna și la toamnă, indiferent în ce combinație politică. Prezumptiva înțelegere dintre țărăniști și PDSR pentru alcătuirea guvernului la toamnă e, într-adevăr, un parazit care subminează cooperarea de care am vorbit. Creează impresia că jocurile sînt gata făcute și încurajează tentația grupărilor de opoziție de a-și juca cartea separat și în relativă adversitate una față de cealaltă. Avem suficiente temeiuri să credem că există la țărăniști persoane influente care nu resping ideea unei coaliții cu PDSR, numai că, pe măsură ce ne apropiem de alegeri, țărăniștii vor fi tot mai puțin dispuși să accepte o discuție publică pe această temă. Răspunsul de Ion Diaconescu e destul de clar: „De unde putem noi ști că PDSR va trece pragul de 5% pentru a mai avea și pretenții la guvernare?”. O adevărată șarjă cu scopul de a tăia apetitul ziaristilor pentru dezbateră acestui subiect. Și totuși e știut că, în anumite momente, declarațiile oficiale au rol de cortină, că ele mai degrabă ascund decît dezvăluie — și tocmai de aceea credem că discutarea strategiilor electorale nu este inutilă.

### EDITORIAL

#### Optimiști temperați

(Urmare din pagina 1)

Surizători, destinși, colegiali, decisi (după afirmațiile făcute în vîzul lumii pe ecran) să lupte pentru Alianța Nord-Atlantîcă pînă în ultima clipă. „Optimiști temperați”. Și pentru cine are ochi să vadă, ideea partidei pierdute răzbind prin fie-

#### Luni 6 mai

• Camera respinge intrarea parlamentarilor în AGA

Camera Deputaților, discutînd raportul de mediere la Statutul senatorilor și deputaților, a respins la vot prevederea ca parlamentarii să aibă dreptul de a fi membri în Adunările Generale ale Acționarilor și în Consiliile de Administrație ale întreprinderilor cu capital de stat. Senatul a votat deja pentru această prevedere.

• Președinția nu dorește condamnarea Pactului Ribbentrop-Molotov

Purtătorul de cuvînt al Președinției a apreciat că ziaristii au sîrînit o vîlvă nejustificată în jurul Tratatului cu Rusia, deoarece Pactul Ribbentrop-Molotov a fost deja denunțat de URSS în 1989 și, ulterior, de parlamentele României și Republicii Moldova, deci nu mai este nevoie și de o condamnare expresă în tratatele diplomatice. Șeful statului a solicitat ca problemele de politică internațională să nu fie tratate „ca material politicianist”.

#### Marți 7 mai

• Protocol de alianță a Opoziției la Cluj

Filiarele din Cluj ale partidelor de opoziție (CDR, PAC, USD și PL '93) au semnat un protocol de alianță în perspectiva alegerilor locale, urmînd să susțină candidatul cel mai bine plasat în cursa pentru Primăria municipiului. O echipă formată din reprezentanți ai celor patru partide va efectua un sondaj de opinie pentru a desemna candidatul Opoziției cel mai agreeat de opinia publică.

• PNȚCD a inițiat „Moțiunea FMI”

La inițiativa PNȚCD, 52 de deputați din PER, PSDR, PRM și grupul liberal au inițiat o moțiune simplă pe tema modului în care Guvernul și-a îndeplinit angajamentele față de Fondul Monetar Internațional. Inițiatorii consideră Executivul vinovat de întîrzierea primirii unor tranșe de împrumut, lucru care a culminat chiar cu sistarea plăților pentru un timp.

• PL '93 acuză CDR de compromisuri

Liderul PL '93, Dinu Patriciu, a explicat că migrația organizațiilor locale aparținînd unor formațiuni politice ale CDR, petrecută chiar în perioada depunerii listelor, s-a datorat în primul rînd politicii de compromis a Convenției față de PDSR și abia apoi lipsei de democrație în stabilirea listelor electorale ale CDR.

#### Miercuri 8 mai

• CDR neagă vreo înțelegere cu PDSR

Într-un comunicat oficial, președintele CDR, Emil Constantinescu, arată că nu a discutat cu nici o ocazie și cu nici un reprezentant al PDSR posibilitatea

vreunei înțelegeri politice. „O astfel de înțelegere în acest moment este ilocică și imorală”, crede Constantinescu. Liderul CDR a răspuns astfel unei afirmații a secretarului general al Guvernului, Viorel Hrebenciuc, care menționase existența unei înțelegeri PDSR-CDR în vederea guvernării.

#### Joi 9 mai

• PAC s-a retras din protocolul cvadripartit de la Cluj

Președintele PAC, Nicolae Manolescu, a declarat că partidul său va participa pe cont propriu la alegerile pentru Primăria Clujului, renunțînd astfel la protocolul semnat cu celelalte partide de opoziție. Nemulțumirile PAC sînt legate de data aleasă (11 mai) pentru efectuarea sondajului de opinie care ar fi stabilit candidatul cel mai bine plasat al Opoziției, dată apreciată ca prea apropiată pentru ca toți candidații să-și prezinte platformele electorale, ceea ce ar face ca sondajul să fie neconcludent.

#### Vineri 10 mai

• Alegerile din Televiziune tot fără rezultat

Doar 1.033 de votanți dintr-un total de 2.342 de persoane s-au prezentat la urne pentru desemnarea candidatului personalului de specialitate pentru Consiliul de Administrație al TVR, în aceste condiții votul fiind considerat nevalid. Conducerea provizorie a Televiziunii declarase ilegale alegerile, în aceste condiții numeroși salariați neparticipînd la vot deoarece s-au temut de eventuale represalii.

• Sondaj CURS despre alegerile locale din București

Cu trei săptămîni înainte de alegerile locale, 33% dintre bucureșteni nu știu cu cine să voteze, reiese dintr-un sondaj CURS, comandat de cotidianul *Libertatea* și postul TV Antena 1. Cel mai bine clasat candidat rămîne Ilie Năstase cu 24% din voturi (în scădere față de un sondaj CURS efectuat în martie, în care avea 32%), urmat de Victor Ciorbea — 18% (în creștere cu 1%), Anton Vătășescu — 6% (în scădere cu 2%) și Doru Viorel Ursu — 4% (în scădere cu 1%). Dinu Patriciu și Mihai Erbașu întrunesc 2% din opțiuni, iar ceilalți candidați ar fi votați de sub 1% dintre alegători.

#### Sîmbătă 11 mai

• Români se bat pentru posturi în administrația locală

Conform datelor transmise de Biroul Electoral Central, 287.051 persoane candidează în alegerile locale ce se vor desfășura pe 2 iunie. Dacă 18.415 persoane se vor bate pentru 2.954 posturi de primar, cele mai dorite posturi rămîn cele de consilieri județeni, media pe țară fiind de aproape 14 candidați pe loc.

Rubrică realizată de MARIAN CHIRIAC

care por lustruit, prin fiecare frază încurajatoare.

Și astfel, pe măsură ce șansele României de a fi nominalizată în decembrie par a fi tot mai puține, se înmulțește numărul emisiunilor și al articolelor pe tema NATO.

„De ce atîta suspiciune?”, a întrebat într-o altă emisiune la TELE 7abc, jocular ca totdeauna, ministrul de Externe, Teodor Meleșcanu, mirat de anxietatea cu care cei 95% din români pro-NATO trec prin sîta bănuștii orice

gest, orice frază oficială. Ca și cînd n-ar ști că în diplomația acestor șase ani există o lungă perioadă de semnne clare spre Est, nu spre Vest, culminînd cu tratatul cu URSS semnat în aprilie 1991 (președinte — Ion Iliescu, prim-ministru — Petre Roman, ministru de Externe — Adrian Năstase).

Ca și cînd n-ar ști că boicotearea economiei de piață, a presei independente, a tratatelor cu țările vecine, a instituțiilor democratice etc., care continuă sub ochii noștri, boicotează șansele nominalizării României.





ILIE ȘERBĂNESCU

## Riscuri și responsabilități un ghid pentru fondurile de investiții

Scăderea la jumătate, de la sfârșitul lui aprilie, a valorii titlurilor de participare la cel mai mare dintre fondurile de investiții din România – Fondul Mutual al Oamenilor de Afaceri, administrat de SAFI – era de așteptat. Și iată de ce. Cu o lună mai înainte, Comisia Națională a Valorilor Mobiliare – care, într-o bună măsură, reprezintă pentru fondurile de investiții ceea ce Banca Națională constituie pentru băncile comerciale, reglementându-le și supraveghindu-le activitatea – introdusese obligativitatea unui nou sistem de calcul al valorii activelor nete, din care decurge valoarea titlurilor de participare la aceste instituții.

Potrivit noului sistem – care este cel utilizat obligatoriu în Occident –, valoarea activelor nete și deci a titlurilor de participare nu se mai calculează în funcție de anticipări, care pot fi mai mult sau mai puțin sigure și care oricum nu pot oferi o acoperire concretă pentru situația din prezent, ci în funcție doar de realizările efective. Aplicarea noului mod de calcul avea să ducă – și a și dus –, evident, la scăderea valorii titlurilor de participare la acele fonduri care stabileau această valoare pe baza unor prognoze de câștiguri și nu pe baza numai a câștigurilor deja înregistrate.

După adoptarea deciziei Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare, mai multe fonduri de investiții au trecut la aplicarea noului mod de calcul și au înregistrat scăderi ale valorii titlurilor lor. La vremea respectivă, SAFI a declarat că aplică deja noul sistem de calcul și deci nu a modificat valoarea certificatelor de investitor la Fondul Mutual al Oamenilor de Afaceri. Comisia Națională a Valorilor Mobiliare, constatând însă că noul sistem de calcul nu a fost de fapt integral aplicat sau nu tocmai exact interpretat, a somat SAFI să treacă la aplicare. Iar în momentul aplicării efective, valoarea certificatelor de investitor la FMOA a scăzut aproape la jumătate, dovadă că, una peste alta, componenta de anticipație sau de prognoză a câștigului dintr-un titlu FMOA era cam de jumătate.

Aceasta datorită structurii plasamentelor financiare în care SAFI și-a orientat fondurile colectate de la participanți. Peste jumătate din aceste plasamente erau contracte de finanțare sau bilete la ordin, adică de fapt credite acordate unor firme. Anterior, în acest caz erau luate în calcul sumele de încasat în total ca rambursări în contul creditorilor respective, precum și dobânzile aferente, în timp ce în noul sistem de calcul nu mai pot fi avute în vedere decât încasările efectiv obținute în contul acestor credite. De aici și grosul diferențelor în valoarea titlurilor FMOA.

### Cine este de vină?

Din păcate, scăderea s-a produs și o problemă de mare importanță rămâne: cine este de vină? Câți oameni care s-au încrezut în câștigurile promise nu pot fi numai ei făcuți răspunzători, întrucât nu avem de-a face cu un fenomen gen Caritas, unde, pe lângă indiferența condamnată a unor oficialități care nu s-au învrednicit din timp să atragă atenția că la Caritas nu putea fi vorba decât de o escrocherie, responsabilitatea a aparținut totuși, în ultimă instanță, oamenilor înșiși, care s-au lăsat păcăliți, ceea ce în fond era treaba lor.

Spre deosebire însă de jocurile tip Caritas, în cazul fondurilor de investiții responsabilitățile nu pot fi lăsate

doar în seama participanților, ci trebuie preluate și de administratorii respectivelor fonduri și de instituțiile abilitate să stabilească regulile jocului și să supravegheze respectarea lor. Aceasta pentru că, într-o economie de piață, fondurile de investiții reprezintă, alături de bursa de valori, cel mai important vehicul al mobilizării de resurse financiare pentru investiții pe termen lung.

### O deosebire netă: depuneri-investiții

Trebuie să fie clar: fondurile de investiții nu sînt bănci, unde se fac depuneri contra unei dobzi oferite și asigurare de bancă. La fonduri nu se fac depuneri, ci investiții. Și, ca în cazul oricărei investiții, nimeni nu garantează în vreun fel nici câștigul și nici măcar recuperarea banilor avansați.

De altfel, nefiind bănci, fondurile de investiții nu sînt abilitate nici să dea credite. Așa că împrumuturile acordate de SAFI și de alte fonduri mutuale sub forma contractelor de finanțare nu sînt normale și legale din punctul de vedere al activității fondurilor de investiții. La această modalitate de valorificare a resurselor financiare mobilizate s-a recurs însă pentru că în România nu operează încă la parametri normali piața bursieră de acțiuni și de alte valori mobiliare, în care de fapt trebuie să-și facă plasamentele fondurile de investiții.

Ca intermediari, acestea au funcția de a colecta micile, dar numeroasele disponibilități bănești de pe piață și de a le plasa ca participări la capitalul societăților comerciale din industrie, agricultură, comerț, servicii și atâtea altele. Prin plasarea în pachete de acțiuni la diferite întreprinderi – desigur, performante – se asigură pe de o parte o diminuare a riscurilor și o gestiune profitabilă, iar pe de altă parte o folosire eficientă în interesul economiei a resurselor mobilizate de pe piață.

Pentru ca fondurile de investiții să-și realizeze asemenea scopuri de importanță crucială, regulile jocului trebuie să fie însă clare, bine și delimitat precizat pentru fiecare dintre actorii pieței și respectate întocmai de către aceștia.

Investitori în fonduri trebuie să știe că participațiile lor sînt făcute pe propriul lor risc. Și, oricum, dacă plasamentul urmărește câștiguri imediate sau pe termen scurt, disponibilitățile bănești mai bine să fie îndreptate către bănci decât către fondurile mutuale, care fac investiții pe termen lung și pe care astfel mai mult le încurcă.

Oricum, investitorul trebuie să reflecte de zece ori înainte de a-și plasa banii într-un fond, ca și în oricare altă afacere, în cazul în care se fac promisiuni de câștiguri spectaculoase. Asemenea promisiuni de câștiguri spectaculoase trebuie să dea de gîndit, pentru că nu au de unde să vină. Ele nu pot fi decît ori necurate, ori simple păcăleli. În general, dar cu atît mai mult în cazul unei economii stagnante, precum este, din păcate, cazul în momentul de față al economiei românești.

### Realizările sînt preferabile potezelor

La rîndul lor, administratorii fondurilor trebuie să nu ametească oamenii cu promisiuni fictive, sau chiar și numai cu promisiuni, oferindu-le mai degrabă câștiguri mai mici, dar mai sigure, care pleacă de la realizări efective și nu pronosticate. Nici măcar reclama fondurilor de investiții nu trebuie să aducă în atenție anticipări, ci doar realizări și, în orice caz, să menționeze și riscurile pe care și le asumă participantul. Altfel, prin bazarea pe promisiuni și anticipări se riscă a se intra inerent în dificultăți financiare, legate de faptul că în mod obiectiv nu se pot acoperi – în caz de manifestări de neîncredere – cereri de retragere în lanț. Or, scopul fondurilor de investiții nu este de a păcăli oamenii, ci, dimpotrivă, de a le da încrederea necesară pentru a le putea folosi disponibilitățile bănești. Aceasta este cheia pentru administratorii fondurilor de investiții.

### Supravegherea regulilor jocului

De asemenea, instituția care stabilește regulile jocului și le supraveghează aplicarea – în cazul nostru Comisia Națională a Valorilor Mobiliare – nu

trebuie să se bazeze cumva doar pe fair-play-ul jucătorilor, ci, prin măsurile stabilite, să forțeze respectarea strictă a regulilor, cu scopul final al siguranței și credibilității fondurilor de investiții, precum și al protecției investitorului, adică a celui ce și-a plasat banii, pentru că în joc nu este altceva decît problema de interes național a economisirii, sursa investițiilor pentru progresul economiei și societății.

Supărarea investitorilor de la Fondul Mutual al Oamenilor de Afaceri este de înțeles, deși unii din cei ce și-au plasat banii au uitat sau poate nici n-au știut unde au făcut-o – și anume, că nu au făcut o depunere într-o bancă, ci o investiție într-un fond mutual, pe propriul risc.

Comisia Națională a Valorilor Mobiliare nu poate garanta – așa cum pretind unii necunosători – și nu va garanta vreodată investițiile în fondurile mutuale. Ea nu poate decît stabili niște reguli ale jocului care să protejeze într-o măsură măsură investitorii, tocmai pentru ca aceștia să aibă încredere, iar resursele lor să poată fi astfel atrase și folosite pentru investiții. Noul mod de calcul al titlurilor de participare asigură chiar o asemenea protecție superioară, pentru că face ca fondurile de investiții să se bazeze pe realități și nu pe ipoteze sau ficțiuni. Oricum – în contradicție cu ceea ce unii investitori cred, iar într-un fel SAFI îi lasă să creadă –, Comisia Națională a Valorilor Mobiliare nu a schimbat regulile jocului. Ea abia a apucat să le stabilească, întrucât a fost înființată după crearea SAFI, ca și a altor fonduri de investiții, și doar de foarte curînd s-a pus serios pe treabă în vederea reglementării activității acestora.

De retragerile de la SAFI – pentru un timp blocate de Comisia Națională a Valorilor Mobiliare pentru a se găsi în liniște soluții mai puțin dureroase pentru investitori – nu vor beneficia probabil fondurile de investiții concurente. Pentru că s-a indus mai degrabă o neîncredere ceva mai extinsă în înseși fondurile de investiții, ceea ce ar putea îndrepta disponibilitățile bănești ori către bănci, ori către valută. Eforturi generale trebuie însă făcute pentru a nu se compromite instituția în sine a fondurilor de investiții tocmai acum cînd, prin sutele de milioane de acțiuni ajunse în mina particularilor în urma programului de privatizare, abia se deschide, în principiu, piața pe care aceste fonduri să-și exercite rolul lor.

## Premiile APTR

**Vineri 10 februarie, Asociația Profesioniștilor de Televiziune din România a decernat premiile naționale pentru cele mai bune producții pe anul 1995. Juriul a fost compus din: Manuela Cernat (președinte), Ovidiu Drugă, Dan Grigore, Dan Necșulea, N.C. Munteanu, Malvina Urșianu, Laurențiu Ulici.**

**Marele premiu:** Emisiunea „Reporter” – TELE 7 abc; realizatori: Dana Deac, Radu Nicolau, Valentin Popa, Corina Rădulescu, Bogdan Ionescu, Irina Szász, Ileana Gaiță.

**Premiul de excelență:** Titus Munteanu, pentru ciclul de emisiuni „Școala vedetelor”.

**Premiul special al juriului:** Stelian Turlea, Alessandra Stoicescu, Robert Sebastian Tătaruș, Antena 1, pentru „13-15 iunie 1990”.

**Documentar politic:** ex-aequo – Luminița Sălăgean, TELE 7 abc, pentru „Regele fluturilor – Cazul George Ursu”, și Horia

Matei, Antena 1, pentru „Tirgu-Mureș – martie 1990”.  
**Emisiune de informații și actualități:** Stelian Turlea și echipa emisiunii „Observator”, Antena 1.

**Operă de televiziune:** „Cenușăreasa”, de Rossini, regia Carmen Dobrescu.

**Anchetă:** Radu Nicolau, TELE 7 abc, pentru „Puterea schimbării – schimbarea puterii”.

**Teatru TV:** „Transfer de personalitate”, de Dumitru Solomon, regia Silviu Jicman.  
**Jurnal TV:** Radu Coșarcă, TELE 7 abc.

**Reportaj:** ex-aequo – Răzvan Stefan, Antena 1, pentru „Oameni uitați”, și Stefan Bratu, Mihai Păun Sandu, TVR, pentru „Satul fără apă”.

**Minireportaj:** Dinu Slei, Sergiu Ghiță, TVS Holding Brașov, pentru „Exercițiul democrației”.

**Documentar:** Vasile Bogdan, TVR Timișoara, pentru „Șvabii din Banat”.

**One Man Show:** George Pruteanu, Pro TV, pentru „Doar o vorbă să-ți mai spun”.

**Emisiune pentru copii:** „Laleaua de aur”, TVR; realizatori: Ketty Mathieu, Luminița Dumitrescu, Liana Săndulescu, Dorel Iacobescu.

**Emisiune de educație civică:** Virgil Vochină, pentru emisiunea „Reflecții rutiere”.

**Film-eseu:** Alexandru Condurache, TVR Iași, pentru „Ora de religie”.

**Satră TV:** ex-aequo – Viorel Gaiță, TELE 7 abc, pentru „Mitică”, și Ovidiu Usat și Constantin Trofin, TVR Cluj, pentru „Camera ascunsă”.

**Emisiune-portret:** Gheorghe Stăier, TVR Timișoara.

**Film document:** Ticu Lăcătușu, TVR Iași.

**Talk-show, pentru cel mai bun invitat în emisiune:** Iosif Sava, TVR, pentru „Serata muzicală”, invitat Gabriel Liceanu.

**Emisiune de investigație socială:** Andrei Gheorghe, TV Neptun Constanța.

**Emisiune de etnografie:** Elise Stan, TVR, pentru „Obirșii”.

**Emisiune sportivă:** Ovidiu Ioanțoiaia, Pro TV, pentru „Procesul etapei”.

**Imagine film documentar:** Liviu Pojoni, TVR, pentru „Satul ascuns”.

**Comentariu muzical:** Lucian Ionescu, pentru coloana sonoră la „Memorialul durerii”.

**Imagine reportaj:** ex-aequo – Victor Pruteanu și Silviu Anghel, TELE 7 abc.

**Montaj:** Anda Obretin și Valentin Obretin, TVR, pentru „Gala vedetelor”.

**Debut:** Marius Gongea, TVR, Alina Nicolae și Emil Hossu-Longin, TVR, și Călin Giosan, Pro TV.

**Mențiune specială pentru ilustrație muzicală:** George Predescu, TELE 7 abc.

**Premiul pentru întreaga activitate:** Beatrice Drugă – imagine, Ioan Toma Dinuț – sunet, Ion Toma – machiaj.

**În memoriam –** Constantin Martiniuc.

**Premiul Jean Louis Calderon:** Mirela Petcu, TVR, pentru „Viața pe muche de cuțit”.





## Turnir pentru Primăria Capitalei

• Întrecerea pentru Primăria Capitalei este în toi. 47 de candidați (dintre care nu putem preciza câți sînt cîrțiți lucrînd harnic pentru PDSR) s-au înscris în cursă, promițînd bucureștenilor schimbarea la față a orașului. Conform acestor promisiuni, venite din stînga, din dreapta ori de aiurea – cum ar fi Partidul pentru Noua Societate, sau Partidul Revoluției Creștin Democrat, sau Partidul Adevărului Român, sau Partidul celor ce muncesc din România, Partidul Șoferilor, al chirișilor etc., etc. –, există soluții pentru gropi, apă, căldură și locuințe. Rămîne ca noi, bucureștenii, să alegem. Pentru că, de această dată, chiar vom putea alege fără să mai introducem în urnă opțiunea pentru X ca să nu iasă Y.

• Panourile de afișaj, concepute doar pentru un sfert din cei 47, arată ca un colaj suprarealist: cap sfîșiat peste cap sfîșiat. Nimeni nu se oprește să privească. Au fost luate cu asalt zidurile, vitrinele, stîlpii și tarabele. Pe trotuar, în fața casei mele, cu vopsea galbenă, un „Votați Soarele PSM” peste care trecătorii de toate culorile calcă neglijent. Totuși, posterele cu Ilie Năstase acoperă, practic, orice alt afiș și orice altă suprafață. Legat de hemoragia afișelor Năstase, Cristian Burci, patronul firmei Graffiti, șeful campaniei publicitare a lui Ilie Năstase (cel care s-a ocupat și de publicitatea cupoanelor Guvernului), recunoștea la BBC că bieții din echipa lui Năstase au întrecut măsura, lipindu-l frecvent pe tenisman peste alți candidați, că acest fapt s-ar datoriza entuziasmului, dar că se vor lua măsuri. Oricum, pe acest afiș electoral cu Năstase lipsește sigla PDSR (cei trei trandafiri albaștri), ștergîndu-se astfel legătura dintre candidat și partidul conducător.

• Pentru a-i cunoaște mai bine pe candidați, Pro Democrația a organizat săptămîna trecută o întîlnire a bucureștenilor cu primii 7 clasaiți în sondaje. A lipsit Ilie Năstase, despre care secretara lui a explicat că este asaltat de televiziunile din țară și străinătate. De altfel, ulterior, el a declarat că nici n-o să mai apară în întîlniri televizate decît între cele două tururi. Tații lui electorali (între care Vladimir Paști ocupă funcția de manager de campanie) i-au interzis să apară în lume, acolo unde sărmanul mare sportiv își arată mușchii, nu mintea.

• Forumul „Candidații față în față cu electoratul”, organizat de Pro Democrația la Teatrul „Constantin Tănase”, i-a avut ca invitați pe Victor Ciorbea (CDR), Mihail Erbașu (PSM), Dinu Patriciu (PL '93), Doru Viorel Ursu (independent), Anton Vătășescu (USD) și Alexandru Athanasu (PAC). Moderatorii întîlnirii – Virginia Gheorghiu și Gabriel Giurgiu. Pentru început, candidații au răspuns în limită de timp la o întrebare venită din partea organizatorilor și la mai multe întrebări scrise venite din sală. (Cele mai slabe au fost cele ale ziaristilor.)

• Dincolo de programul scris al fiecărui candidat (în care, așa cum spuneam, ni se oferă soluții pentru orice problemă a orașului), bucureștenii au avut prilejul de a cunoaște direct oamenii dintre care, la 2 iunie, ei vor alege. S-a putut verifica, încă o dată, felul de a fi al electoratului, capacitatea lui emoțională (și nu rațională) de a reacționa. Aplauze, huiduieli sau tăcere indiferentă. Din acest punct de vedere, Dinu Patriciu (PL '93) a primit aplauze la scenă deschisă, în vreme ce Mihail Erbașu (PSM), constant, huiduieli. În fața publicului, candidații au încercat pe rînd să-și desfășoare calitățile: promptitudine, concentrare, seriozitate, umor.

• Am putut constata schimbarea petrecută în cei 4 ani care ne despart de alegerile locale din '92, atît la nivelul electoratului, cît și la cel al candidaților. Discursurile atît de generale în '92 s-au articulat în jurul unor chestiuni precise: drumuri, canalizare, termoficare, locuințe, buget. Întrebările din sală arătau că cetățenii sînt la curent astăzi cu legislația imperfectă, cu mecanismele birocratice, cu mentalitățile centraliste ale actualei administrații, dar și cu demagogia! Răspunsurile venite din partea candidaților nu au putut să se înscrie decît în nevoia profundă de schimbare (de care are nevoie nu doar Bucureștiul, ci întreaga țară). Asta l-a făcut pe Dinu Patriciu să exclame, pe rînd, la răspunsurile date de adversarii săi: „Și dumneavoastră sînteți liberal!” (Victor Ciorbea, Alexandru Athanasu, Anton Vătășescu și chiar Mihail Erbașu).

• Salutăm acțiunea Pro Democrației, care, în calitate de organizație civică, și-a asumat una dintre cele mai importante dar și dificile sarcini: asigurarea unor alegeri democratice.

## REVISTA PRESEI



### Ion Iliescu și PDSR își vor bate oricum adversarii în alegeri, fie și cu bița

• Din Ziua nr. 575 (joi 9 mai a.c.) aflăm că directorul ediției de Ardeal a acestui ziar, d-l Liviu Man, a primit telefoane de amenințare prin care era somat să înceteze dezvăluirile legate de violențele comise de bătașii PDSR în timpul vizitei lui Ion Iliescu la Cluj. Ziua publicase fotografia mașinii în care fuseseră îmbarcați bătașii și arătase că această mașină aparține firmei unde manager este șeful filialei Cluj a PDSR. După cum se vede, PDSR este decis ca în această campanie electorală să reducă la tăcere prin orice mijloace presa care i se opune: după BBC, urmează Ziua.

• Bătașii lui Iliescu de la Cluj sînt ofițeri SPP și fac parte dintr-o echipă condusă de lt. col. Mireea Chivu, a afirmat Corneliu Vadim Tudor într-o conferință de presă, citat de cotidianul Adevărul (sîmbătă 11 mai a.c.). „Acești indivizi, specializați în arte marțiale, îl înșoțesc pretutindeni pe d-l Ion Iliescu și sunt îmbrăcați la derută în salopete și blugi, poartă bărbi, ba chiar și cercei (...), pentru a induce lumea în eroare”, a declarat președintele PRM.

• În timp ce candidează la postul de primar al Capitalei, Ilie Năstase nu-și pierde vremea degeaba. Din România liberă (vineri 10 mai a.c.) aflăm că el are cîteva pachete de acțiune la întreprinderi românești. Împreună cu prietenul său Dan Fisher, fost campion de polo în echipa României, Ilie Năstase deține 20% din acțiunile de la „Danubiana”, 10% din șantierul naval de la Oltenița și 5% din fabrica de bere „Trei Stegare” din Ardeal.

### Cum a păgubit Viorel Cataramă SAFI cu 51 de miliarde de lei

• SAFI a folosit banii investitorilor pentru acordarea de credite, deși acest lucru era interzis prin lege fondurilor de investiții, aflăm din ziarul Ziua nr. 574 (miercuri 8 mai a.c.). Unul din beneficiarii acestor credite a fost firma Elviva a lui Viorel Cataramă, care a primit 51 de miliarde de lei.

Cu cîteva zile înainte de prăbușirea valorii certificatelor de investitor, Viorel Cataramă și George Danielescu și-au anunțat prietenii să-și retragă banii de pe SAFI. În ultima lună au fost astfel retrase 75 de miliarde de lei, ceea ce a lăsat SAFI fără lichidități, în imposibilitate de a onora cererile de retragere ale celor păgubiți.

• SAFI are pregătite doar 48 de miliarde de lei (18,4% din activ) pentru rîscumpărarea certificatelor, scrie Adevărul (luni 13 mai a.c.). Dacă cererea va depăși această sumă, SAFI va fi nevoit să vîndă în pierdere activele, iar investitorii vor obține între 500 și 5.000 de lei pe un certificat. Pentru a preîntîmpina acest lucru, Comisia Națională a Valorilor Mobiliare a obligat SAFI să constituie din dividendele încasate un fond de compensare, dar nu se știe dacă acesta va fi suficient de mare. De asemenea, CNVM a hotărît ca persoanele care au rîscumpărat certificatele în perioada 25 martie-11 mai să restituie integral sumele încasate, în schimbul cărora își vor primi înapoi certificatele. Toate certificatele de tip D vor fi rîscumpărate la valoarea nominală de 50.000 lei, iar celelalte tipuri de emisiuni la o valoare redusă cu minimum 45%. Dacă în ciuda acestor măsuri SAFI nu va putea face față cererii de rîscumpărare, el va da faliment. Dacă însă panica investitorilor va putea fi stăvilită, fondul va supraviețui, iar investitorii vor avea șansa să-și recupereze integral depunerile.

### Dictatura din TVR

• Vineri 11 mai a.c., în TVR s-au desfășurat alegerile pentru desemnarea candidatului din partea personalului de specialitate pentru Consiliul de Administrație. Din România liberă (sîmbătă 11 mai a.c.) aflăm că unii coordonatori de redacție au făcut presiuni serioase asupra subalternilor lor, cărora le-au cerut să nu se prezinte la scrutinul organizat de SLTVR. Presiunile au dat rezultat: la vot s-au prezentat mai puțin de jumătate plus unu din membrii personalului de specialitate, astfel încît Sindicatul Liber nu a obținut dreptul de a reprezenta interesele întregului personal de specialitate, ci numai ale 1.033 de salariați din 2.300. Candidatul ales de cei 1.033 de salariați (Cotidianul, luni 13 mai a.c.) este același de la scrutinurile anterioare: Gabriel Liiceanu (902 voturi), urmat la distanță mare de Octavian Căpraga (43 voturi), Eugen Bădescu (37 voturi) și Costin Buzdugan (32 voturi).

• Sub titlul „Criza din TVR/Cine hotărâște «să nu fie bani» pentru binele României?”, România liberă (vineri 10 mai a.c.) publică informații mai puțin cunoscute despre TVR, semnate de Costin Buzdugan, un om din interiorul instituției. Costin Buzdugan povestește ce greutăți întîmpină de cîte ori vrea să plece cu echipa de filmare la Chișinău.

În timp ce plecări în diverse țări occidentale au loc mai tot timpul, lui i se spune de fiecare dată că nu sînt bani. Evenimente importante de la Chișinău au fost astfel ratate sau, atunci cînd echipa de filmare a reușit totuși să ajungă pe banii ei la Chișinău, au fost strecurate la știrile de miezul nopții, între o paradă a modei la Intercontinental și un vernisaj la „Căminul artei”. Toate acestea se adaugă la greutățile pe care autoritățile de la Chișinău le-au făcut constant reporterilor TVR atunci cînd aveau loc evenimente pe care ar fi vrut să le treacă sub tăcere (de pildă, manifestațiile studențești). În aceste condiții, apare justificat întrebarea: nu sînt, într-adevăr, bani pentru deplasări la Chișinău (deși TVR difuzează zilnic zeci de minute de reclame plătite cu peste 5.000 de dolari minutul), sau există o voință politică de a trece sub tăcere ceea ce se întîmplă acolo?

### Criza bulgară

• Adevărul analizează în numerele 1.864 și 1.865 (sîmbătă 11 mai și luni 13 mai a.c.) criza economiei bulgare petrecută săptămîna trecută. Leva s-a prăbușit în numai trei zile cu peste 50%, de la 92 la 200 de leva dolarul. Băncile nu mai pot face față retragerilor. Banca Națională a Bulgariei a ajuns la un deficit de 1,7 miliarde de dolari, iar casele de schimb valutar s-au închis. Magazinele aștează prețurile în dolari sau în mărci. La majoritatea produselor autohtone prețurile s-au dublat, iar la piine au crescut de 5 ori. Cozile la piine se întind pe lungimi de kilometri. În orașul Smolian, 50 de oameni și-au dat foc la salariile care nu mai valorează nimic. Se așteaptă reintroducerea cartelelor.

Aceasta reprezintă scadența celor 16 luni de guvernare a Partidului Socialist Bulgar, fostul Partid Comunist. Socialiștii bulgari au subvenționat întreprinderile falimentare și au impus băncilor să acorde credite fără acoperire. Economia subterană a ajuns să reprezinte 50-60% din PIB, iar corupția s-a extins în toate structurile Puterii. Bogata recoltă de grâu de anul trecut a fost vîndută pe nimic de guvernul lui Jan Videnov, iar acum Bulgaria este nevoită să importe grâu pe deverse.

Propunerile FMI de restructurare a economiei bulgare au fost respinse în repetate rînduri, iar FMI a fost acuzat de la tribuna Parlamentului că urmărește distrugerea Bulgariei sau cumpărarea ei pe nimic. Guvernul a anunțat că va lichida în cel mai scurt timp întreprinderile nerenabile, dar încă nu a publicat lista acestora. Delegația FMI aflată la Sofia a declarat că nu va credita Bulgaria înainte de începerea reală a reformei.

OAANA ARMEANU

## Împreună cu Asociația Pro Democrația puteți fi observator în ziua alegerilor locale din 2 iunie a.c.!

Persoanele interesate să vegheze asupra corectei desfășurări a procesului de votare din ziua de 2 iunie a.c. pot deveni observatori acreditați de Asociația Pro Democrația.

Condițiile acreditării impun să nu fiți membru al nici unei formațiuni politice și să nu vă implicați – ci doar să observați – în desfășurarea

procesului votării.

Vă așteptăm la sediul Centrului Național de Coordonare din strada Costache Negri 7, sector 5, București.

Pentru relații suplimentare nu ezitați să telefonați la numerele 637.67.74 sau 638.84.56. Vă mulțumim!





N.C. MUNTEANU

## Punctul Zero Barat al democrației originale

Adrian Năstase este unul dintre oamenii nu chiar anonimi pentru care „loviluția” din decembrie '89 a fost trambulina pentru o carieră la care, spun sursele mai rele din anturajul de atunci, tinjea cu obstinație. Pentru asta făcuse deja totul, dar nu reușise mai mult decât două căsnicii. Fructuoase. Fiecare dintre ele îl propulsase mai aproape de nomenclatura la care tinjea. Însă mai mult decât propagandist cu ora la CC nu reușise. În această calitate, plus aceea de generică, se și căciulea la Ana Mureșan pentru un Trabant peste rînd, cerere sprijinită de tata-socrul, unul din mahării comunisti ai vremii.

După alegerile din mai 1990, a ajuns ministru de Externe. Prezentaibil, vorbitor de limbi străine, stilat, curățel, european și băiat dragut, impresia a fost mai degrabă bună, cu o înclinație vădită pentru protocol, călătorii peste hotare, primiri și zdrăngănele la mînă. Și două gafe de proporții. Pentru una dintre ele, președintele Ion Iliescu trage și azi ponoasele. E vorba despre faimosul tratat cu Moscova, semnat de Ion Iliescu și pregătit exact de Ministerul de Externe păstorit de Adrian Năstase. A doua gafă e ceva mai puțin cunoscută, dar nu mai puțin reală. La izbucnirea crizei din Golf, cu o viziune mai puțin globalistă decât a mentorului său, Adrian Năstase a paralizat o ședință de Guvern cu pledoaria sa pro... Saddam Hussein.

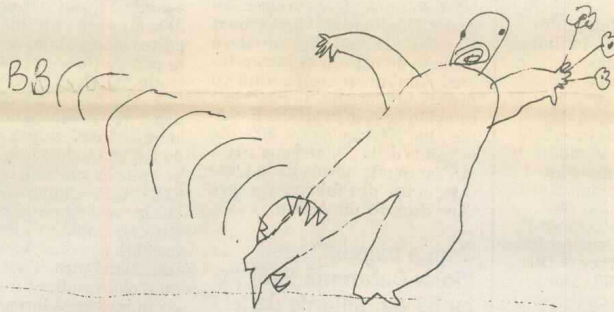
În rest, partidul din care făcea parte s-a caracterizat printr-un profil jos și printr-o absență grea de sensuri. Inclusiv în momentul în care în FSN a izbucnit criza dintre tinerii lupi reformatori și dinozaurii comunisti. Omul își aștepta ora. Și cînd ea a venit, în momentul scindării FSN-ului, cu un remarcabil simț al oportunității, Adrian Năstase a ales exact barca cea bună, cea în care vislea Ion Iliescu. Mai apoi a devenit lider politic, ceea ce nu era prea greu într-un partid alcătuit prin excelență din fripturiști, cu o majoritate în care predominau provincialii complexați și mărnuți trepăduși de partid care nici măcar sub Ceaușescu nu și-ar fi depășit modesta condiție. Mediu foarte propice pentru cariera unui băiat stilat.

Cîmp liber pentru protocol, fast, lux. Omul a început repede să constate că nu-l încap decât Mercedesurile cu girofar și cu antemergători, că nu poate evolua decât în spațiile largi ale Casei Poporului, înconjurat de mobilă stil autentice și bufete cu porțelanuri scumpe. A început să vinze și să nu mai mînce decât produse „curate” de la fostele gospodării de partid, întocmai ca Nicolae Ceaușescu. Totul cam mirosea a parvenitism de activist comunist și dădea prost pentru un partid ce-și zicea al democrației sociale în momente în care majoritatea populației era invitată la austeritate. Evident, prosperitatea personală nu putea să nu tină pasul cu noua poziție

politică. Printr-un artificiu avocătesc, i-a donat casa socrului și a primit o alta, mult mai încăpătoare și mai demnă de rangul lui. Numele i-a fost citat copios în afacerea „Apartamentul”, de dovedit nu s-a putut dovedi nimic, însă operațiunea nu era dintre cele mai morale pentru un jurist și pentru un partid al democrației sociale. Numele lui a mai fost asociat și cu diferite afaceri ale socrului, devenit între timp capitalist cu succese în afaceri.

Însă transformările cele mai spectaculoase au avut loc pe plan politic. În balcanismul politicii românești, al înfruntărilor și confruntărilor parlamentare, Adrian Năstase și-a pierdut repede eleganța și stilul de băiat subțire. Lustrul european a plesnit repede în exercitarea democrației tot mai originale. A început să-și repeadă adversarii politici și citeodată partenerii și chiar colegii de partid cu o suficiență care înmărmurea. Să dea lecții de democrație cu o aroganță care avea în ea ceva și din d-l Vucea. Evident, nu

controlează alianța majoritară și cam contra naturii din Parlament, nu-și domină decît aparent partidul (cum s-a văzut în afacerea AGA, dar și în altele), comunică greu cu Guvernul și e în permanență dependent de cordo-nul ombilical ce-l leagă de omul de la Cotroceni, față de care și-a declarat de mult fidelitatea filială. Încolo, o aroganță și o suficiență lustruită, din ce în ce mai scititoare, tentația totalitară fiind din ce în ce mai evidentă. În ciuda campaniei de pedeserizare a administrației și economiei, partidul e în vizibilă pierdere de viteză, dar și de credibilitate în ochii opiniei publice. Operațiunile de demagogie electorală, vizitele de lucru, nășirea Nadiei Comăneci, magazinele pentru săraci, desemnarea drept candidat la Primăria Bucureștiului a lui Ilie Năstase au eșuat sau sînt pe cale de a eșua lamentabil. Și pentru că sîntem în an electoral – pentru bilanțul PDSR-ului și al Guvernului pe care-l păstorește este jalnic –, călcînd cu stîngul, Adrian Năstase a făcut și pasul spre



### „Reporters sans frontières” despre cazul BBC SCRISOARE CĂTRE PREȘEDINTELE ION ILIESCU

Domnule președinte,

„Reporters sans frontières”, organizație independentă pentru apărarea libertății presei în lume, este îngrijorată de presiunile care se exercită asupra biroului postului de radio BBC de la București.

Potrivit informațiilor pe care le deținem, în ziua de 7 mai a.c., corespondentul local al BBC la Cluj, Liviu Man, a primit amenințări telefonice anonime, atât la biroul său, cit și la domiciliu, ca urmare a informațiilor pe care le transmisese cu ocazia vizitei dumneavoastră la Cluj. Ziaristul informase despre atacul comis de indivizi necunoscuți asupra unei mulțimi care se manifestase critic la adresa dumneavoastră. Aceștia au dispărut apoi cu o mașină aparținînd filialei Cluj a PDSR.

Interlocutorii lui Liviu Man i-au cerut acestuia să nu se mai ocupe de „incidente în care este implicat președintele Iliescu” și „să se calmeze”. Ziaristul a depus o reclamație la poliția locală.

În aceeași zi (7 mai), Adrian Năstase, președintele PDSR, a trimis Consiliului Național al Audiovizualului (CNA) o sesizare în care critica emisiunile BBC difuzate în România. Pe 4 mai, în cursul unei întruniri publice, el mai atacase postul de radio britanic – și mai ales reportajul lui Liviu Man, transmis în ajun. În scrisoarea adresată CNA, Adrian Năstase s-a pronunțat împotriva retransmiterii de către numeroase posturi de radio locale

punctul zero al democrației originale, Zero Barat, o dată cu scrisoarea către CNA prin care reclama emisiunile BBC pentru lipsa de echilibru și echidistanță.

O capodoperă de rea-credință, ca să nu spunem și de prostie. Dincolo de statistici, cite referiri negative la adresa PDSR și a Opoziției – incriminate de Adrian Năstase – nu pot fi înfîlțite cu diumul și în presa românească, putînd fi greu contrazise?! Cine nu știe sau nu vede că PDSR domină viața politică fără să aibă decît o ideologie vagă, doar cu numele social-democrat? Cine, de la dreapta la stînga și invers, n-a observat și n-a simțit pedeserizarea forțată a administrației de stat, dar și tentația PDSR-ului de a deveni partid-stat, omniprezent și omnipotent?

Artificiile și demagogia, tot mai accentuate, nu sînt oare semnul reculului în opțiunile electoratului? Nu cheltuieste PDSR bani fără să se uite și fără să dea socoteală numai și numai pentru a-și conserva puterea? Cît despre dificultățile Opoziției analizate în emisiunile BBC, nu sînt ele reale? Comentarea lor numai în mintea d-lui Adrian Năstase poate fi considerată pozitivă, în favoarea Opoziției.

Nu cred că Adrian Năstase nu știe ce înseamnă „tendentiozitate” sau „subiectivism”, dar, dacă este cazul, n-are decît să se uite la emisiunile TVR pentru a-și face o idee mai clară. Adrian Năstase e nemulțumit că Marea Britanie nu e un județ al României. Desigur, dacă ar fi, cu un Cozmincă la administrația locală, alta ar fi socoteala. Asta nu-l împiedică pe europeanul, pe democratul Adrian Năstase, bălăcîndu-se în ridicol și animat de un activism de tip Comitetul Central (și cam cu aceleași argumente), să dea lecții de democrație și de libertatea presei. Consternant. Auziți, domnu' Adrian Năstase: „BBC este un post de radio prea mare pentru a fi criticat de un amărît de politician!”. Știți cine vă spune asta? Victor Surdu!

din România a emisiunilor postului de radio BBC și a cerut CNA să acționeze în consecință. Responsabilii biroului local ai BBC au fost convocați luni 13 mai în fața CNA pentru a da explicații.

Organizația „Reporters sans frontières” este îngrijorată de presiunile exercitate asupra postului de radio BBC, al cărui rol în dezvoltarea democratică a României este esențial. Orice atac îndreptat împotriva unui post de radiu de talia BBC, de ale cărui profesionalism și seriozitate nu se mai îndoieste nimeni, nu va face decît să aducă prejudicii imaginii țării dumneavoastră.

Organizația „Reporters sans frontières” vă cere să faceți tot ce vă stă în putință pentru a se deschide cît mai curînd o anchetă imparțială în privința amenințărilor la care a fost supus Liviu Man, sperînd totodată că va fi ținută la curent cu desfășurarea ei. Sperăm, de asemenea, că cetățenii români vor putea asculta în continuare programele postului de radio BBC.

În așteptarea unui răspuns din partea dumneavoastră, vă rog să acceptați, domnule președinte, înalta mea considerațiune.

Robert Ménard,  
secretar general al organizației  
„Reporters sans frontières”  
Paris, 10 mai 1996  
Traducere de Elisabeta Olea





EMIL HUREZEANU

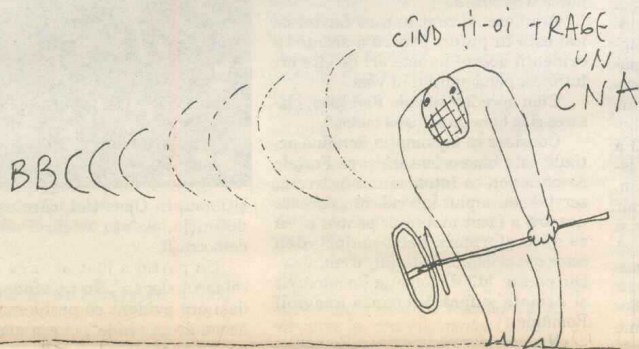
# Județeană de partid

Președintele executiv al PDSR, Adrian Năstase, nu ne mai surprinde cu nimic; am devenit un fel de cititori politici ai *Cațavencului* în ce-l privește pe domnia sa: postura unui aparatcic de tip nou, un fel de jurist specializat în drepturile omului, în dictatură, și cenzor al lor, în democrație, președintele Năstase se confundă cu propria sa parodie repetitivă; are adică mult prea multe case, mult prea multe cuvinte în comparație cu ideile, mult prea multe funcții în comparație cu dotarea și vigoarea. Gurile rele susțin că automobilele de teren ale executivului democrației sociale folosite la vânătoarea sfinșitului de săptămână, preluată cu suspectă pasiune, ar avea nevoie luni dimineața de operațiuni speciale de curățare; nici „odiosul” nu-și inapoia ARO-urile atât de maculate de singele necuvântătoarelor, pe care ginerele fostului ministru al agriculturii ceaușiste nu se sfiște să-l așeze surizător. Naș al gimnasticii artiste și teoretician al societății întredeschise, Adrian Năstase ne-a făcut totuși, deunăzi, o surpriză, chiar dacă nițel antipatică, vag paradigmatică sau asimptotică, pentru a-i repeta vectorii preferați. Dinsul a emanat o hartă. Pe dînsa, Anglia ar fi devenit un județ al României, iar BBC-ul un post de radio local care deranjează. D-l Năstase revizuieste cu-tezător hărțile, așa ca Churchill odinioară: Anglia să fie la ea, acolo, iar noi, aici. *Supărarea fostului ministru de externe al României e perfect inutilă: BBC-ul a avut dreptate să fie obiectiv, afită vreme cît un tip atât de subiectiv precum d-l Năstase se supără, cerind socoteală perfidului Albion în sesiunea lărgită a județenei de partid personal. Reacția d-lui Năstase de revizuire a licenței de transmisie pentru BBC este confirmarea profilului de partid și de stat a unui Rastignac post-ceaușist mediocru, ambalat în dinamica grupului de bodyguarzi ideologici ai lui Ion Iliescu, autointitulat PDSR. D-l Năstase e un ucenic, un epigon, însă. Cu ani în urmă, ziarele *Adevărul* și *Azi* – pe vremea tovrășiilor Iliescu-Roman-mineri, înjurau Occidentalul, Europa Liberă, BBC-ul și*

*Deutsche Welle, așa cum, pe față, Ceaușescu n-a îndrăznit vreodată. Ciracul C.V. Tudor – ne amintim îndată – a fost de altfel acela care, într-o faimoasă scrisoare pierdută pe adresa primului-ministru Petre Roman, cerea revistă și sprijin pentru combaterea viperelor de la Europa Liberă, în primul rînd. Răspunsul trebuia dat – sugera în misivă viitorul senator cu sistemul imun deranjat – „prin prietenii noștri comuni”. Petre Roman nu mai e prim-ministru. C.V. Tudor s-a descheiat la cămașa morții. A rămas *România Mare*, n-a dispărut practica înjurăturii de partid și de stat împotriva indezirabililor occidentali de limbă română: s-a reprofilat*

Adrian Năstase, moderatul. Domnia sa și, desigur, „prietenii comuni” ai lui Petre Roman și C.V. Tudor, între care ne e greu să alegem. D-l Iliescu n-a fost niciodată mulțumit cu programele postului de radio *Deutsche Welle. Vocea României*, adică a primului-ministru Văcăroiu, a înjurat, ca la ușa cortului, *Europa Liberă*, calificînd-o, prin transfer de identitate, drept mahalagioaică. Adrian Năstase revizuieste taman acum frontierele, cerînd întoarcerea Marii Britanii la ea acasă cu BBC cu tot. Regimul de la București exersează terorismul „neurban” anti-presă libe-

ră, fără întrerupere; televiziunea națională, de stat, e, chiar și așa controlată cum e, ilegală. Codul penal și legislația anului șase după Ceaușescu, cu secretele ei de stat cu tot, l-ar face pe acesta din urmă să amine întrevăderea cu Marea Adunare Națională, atât de invocată la un moment dat: lucrurile s-au reasezat. România a revenit pe lista țărilor africane și asiatice, în ultima statistică privind restricțiile libertății presei. La Sofia, un fel de Adrian Năstase bulgar cerea interzicerea Europei Libere pentru că ar ține cu Opoziția, iar fracțiunea socialistilor locali a propus chiar un proiect de lege pentru scoaterea din undă ultrascurtă a tuturor posturilor de radio occidentale. Cu excepția Bratislavei, numai la Zagreb și la Belgrad mai e la fel. Socialistii balcanici, acum, prin luarea problemei în mînă și de către Adrian Năstase, își refac repede și nesigur internaționala. O singură sugestie, în loc de epilog, pe adresa ilustrului autor al celui mai nou tratat de drepturi ale omului, nașul gimnastei, atlet al redutei originare: în Bosnia-Herțegovina



există un post de radio independent numit *Radio Zid*. Angajații săi, pentru că au fluierat în biserică, au fost luați în armată de pe-o zi pe alta. Cum România nu e un județ al Marii Britanii – cine-ar fi crezut? –, nu vîd de ce d-l Năstase n-ar patrona un fel de *Radio Zid*, cu soldați bosniaci instruiți, pe tot timpul campaniei electorale a PDSR, în județele României? Mobilitatea geografică a președintelui executiv al PDSR, aliată mercurialismului său ideologic, ar da rezultate frumoase. Aici *Radio Zid*, județeană de partid Adrian Năstase.

# CNA vs BBC

Directorul secției române BBC, Cristian Mititelu, a sosit la București, răspunzînd invitației CNA de a discuta acuzațiile care au fost aduse postului de radio britanic de către partidul de guvernămînt. „*Noi nu avem nici o obligație formală de a răspunde în fața CNA de natura și calitatea programelor noastre*”, ne-a declarat Cristian Mititelu, „*dar am considerat că o discuție de clarificare e utilă. Pe de altă parte, am dorit să dăm un semn posturilor de radio locale care ne retransmit că nu ne dezinteresăm de situația creată, cu atît mai mult cu cît asupra unora dintre ele s-au făcut serioase presiuni*”. La întîlnirea care s-a desfășurat în după-amiaza zilei de luni 13 mai au participat doar patru membri ai Consiliului: președintele Titus Raveica, Mircea Baciu, Ecaterina Oproiu și Georgeta Adam. Era, practic, imposibil ca în aceste condiții să se ia o decizie, discuția purtîndu-se, de altminteri, în termeni generali. Mesajul CNA, ne-a declarat Cristian Mititelu, a fost recomandarea ca BBC să nu intervină în campania electorală și să se mențină, dacă se poate, la comunicarea unor date sumare, cum ar fi numărul și numele candidaților etc. Dar cîtă vreme reprezentanții CNA au evitat să discute concret pe marginea acuzațiilor, recomandările formulate au avut un aer prezumțios. Cristian Mititelu ne-a declarat că a studiat cu atenție pasajele incriminate de Adrian Năstase și că nu a găsit nimic de reproșat. Întîlnirea de luni după-amiază a însemnat mai degrabă o clarificare a pozițiilor, CNA neputînd, practic, să ia nici o decizie, deoarece retransmiterea BBC se face pe baza unor contracte bilaterale, între postul de radio britanic și posturile de radio locale. Dar nu este exclus ca CNA să facă presiuni indirecte asupra posturilor locale, care o dată la cinci ani sînt obligate prin lege să-și reînnoiască licența. În sfinșit, faptul însuși că discuția a avut loc poate fi interpretat ca o încercare de intimidare cu bătaie mai lungă pentru alegerile generale. (H.P.)

Grupul pentru Dialog Social organizează o întîlnire cu **DINU PATRICIU** candidatul PL '93 la Primăria Capitalei Moderator: H.-R. Patapievici joi 16 mai, ora 17, Calea Victoriei 120



un radio actual

**RADIO TOTAL**

FM 94.2 MHz

Tel. 637 37 90, 637 35 85

**TALK-SHOW-uri LIVE**

În fiecare zi, de luni până vineri, puteți audia la Radio Total, între orele 22,00–24,00:

Luni: Față în față cu vecinul – IRINA CORBU  
 Marți: Câinele de pază – CORNEL NISTORESCU  
 Miercuri: Punct și virgulă – CARMEN BENDOVSKI  
 Joi: Fiți întreprinzători – ADRIAN DUMITRIU  
 Vineri: Taxiul de noapte – N.C. MUNTEANU

**Cursuri audio BBC de limba engleză pentru începători:**

1. **Limba engleză față în față – English One to One** (5 cărți plus Caietul de gramatică, reunite într-un volum; Cartea de lecturi ușoare; 5 casete audio a câte 60 de minute). Lei 89 000 (TVA inclus).
2. **Limba engleză pas cu pas – English Step by Step** (2 cărți reunite într-un volum; 2 casete audio a câte 60 de minute). Lei 48 880 (TVA inclus).
3. **Cartea cu reguli a Profesorului Grammar (Gramatică) – Professor Grammar's Rule Book** (manualul plus caseta audio de 60 minute). Lei 14 440.
4. **Formația Marea Banană – The Big Banana Company** (cartea cu cântece tradiționale englezești și explicații în lb. română plus 2 casete audio). Lei 28 880.

**Cursuri video BBC de limba engleză pentru începători:**

1. **Privește spre viitor – Look Ahead** (10 casete video a câte 90 de minute; 10 casete audio a câte 80 de minute; patru manuale color cu explicații în limba română). Lei 679 200 (TVA inclus).
2. **Limba engleză pentru afaceri – Starting Business English** (2 casete video a câte 90 de minute; 3 casete audio a câte 70 de minute; manualul elevului; scenariul bilingv și textele casetelor audio, bilingve). Lei 159 900.

*Lucrările se pot cumpăra direct de la Editura Coresi, Strada Dem. I. Dobrescu 4–6, București sau se pot comanda la telefon/fax 312 7115; 615 4781. Vizitați și depozitul CORESI din Calea Griviței 136, în spatele magazinului SORA, în curtea Institutului PROCEMA, telefon 223 0177.*





## REGELE MIHAI I

# Obsesia mea – bunăstarea României și a Românilor

– Inteviu realizat de Rodica Palade –

Timpe de mai multe zeci de ani, istoria țării noastre a fost ascunsă sau falsificată. Am vrea ca generațiile tinere să cunoască chiar de la Majestatea Voastră ce semnificație are ziua de 10 Mai?

Aniversarea zilei de 10 Mai a fost considerată în ultimele cinci decenii, conform tradiției comuniste, cu un amestec de mistificări, omisiuni și neștiință. Românilor li s-a spus că această zi neînsemnată a fost cea a sosirii în țară a unui Principe străin. Cred că, pentru majoritatea Românilor, nu mai este nevoie să repet că cei care au venit în țara noastră cu Divizia „Tudor Vladimirescu” de la Moscova, unde și-au petrecut viața vorbind între ei limba rusă, nu au să ne dea lecții de patriotism. Sosirea Principelui Carol nu a însemnat victoria monarhiei sau a unei familii, ci a fost triumful tuturor Românilor, care rămăsese pînă în 1918 numai parțială. Regele Carol I a condus bravele noastre trupe în timpul Războiului pentru Independență și tot el a sprijinit crearea instituțiilor care și astăzi se află în slujba Statului Român. Toți cei care L-au cunoscut au vorbit despre caracterul său simplu, sincer și moderat. El nu a pretins niciodată că ar fi decis singur marile înfăptuiri, marea sa satisfacție a fost să fie cel care a pus în valoare talentele Românilor. Regele Carol I va fi pomenit multă vreme după ce numele dictatorilor comunisti vor dispărea din memorie.

Astăzi rămîne ca un fenomen curios faptul că autoritățile evită cu grijă comemorarea zilei în care România, prin proclamarea sa ca Regat, a marcat deplina sa independență ca Stat European. Din păcate, istoria mai este încă folosită ca instrument în interesele politicii mărunte.

Cum definiți momentul internațional actual? Se poate vorbi de o retrasare a sferelor de influență?

Este evident că ne îndreptăm către sfîrșitul perioadei care a fost „luna de miere” ce a urmat războiului rece. Guvernele nu mai pun probleme în termeni vagi de „parteneriat” sau „cooperare”. Au început să examineze implicațiile reale ale acestor perspective și ale lărgirii instituțiilor Europene, în special NATO și Uniunea Europeană. Consider că România nu a primit atenția pe care o merită. Nu spun aceasta pentru că așa crede că dreptatea ar fi singurul factor determinant în politica internațională, ci deoarece am certitudinea că nici un sistem sau structură menită să asigure securitatea în Europa nu poate fi viabilă fără participarea României. Aud deseori, în cursul călătoriilor mele în Vest, că așa-numitele Țări din Europa Centrală, din care, după cum se presupune, România nu face parte, sînt mai apropiate decît noi de valorile Europene și merită să intre în NATO și în Uniunea Europeană mai devreme decît noi. Bucureștii este în aceeași măsură ca Praga sau Varșovia o capitală Europeană și nu înțeleg de ce este nevoie de argumente pseudo-științifice pentru a justifica o asemenea discriminare. Mai mult decît atât, pentru că acesta este subiectul cel mai discutat acum în Vest, pun întrebarea: ce se va realiza prin intrarea cîtorva țări mai mici din Europa Centra-

lă în NATO fără România, care este, după Polonia, al doilea mare stat și are potențialul militar cel mai important din fostul bloc de Est?

Trebuie să fim sinceri și clari în argumentație: fie extinderea instituțiilor Europene este făcută pentru a crea un climat de securitate pe continent, și în acest caz România trebuie să fie inclusă, fie că este vorba de o simplă fațadă pentru alte calcule, caz în care NATO și Uniunea Europeană vor introduce instabilitatea în propriile lor structuri.

Este curios că, în vreme ce NATO se află angajată în Iugoslavia în cea mai mare operație militară din istoria sa, unele state membre ale Alianței lasă să se înțeleagă că, în definitiv, o țară care are frontieră comună cu Iugoslavia ar putea fi ignorată.

Am făcut și continuu să fac tot ce îmi este în puteri pentru a scoate în evidență aceste puncte ori de cîte ori întîlnesc personalități în Vest.

Cum apreciați situația României, plasați ei în lume, în actualul tablou?

Consider că diplomația Română actuală este bine orientată și că Forțele Armate pot, ca întotdeauna în trecut, servi de exemplu. Într-adevăr, Armata noastră a făcut mai mult pentru ca să se autoreformeze decît majoritatea celor din celelalte foste țări comuniste. Din păcate, atît diplomația Română, cît și Armata suferă din cauza imaginii României.

Nu consider că imaginea României este o problemă de relații publice, care se poate rezolva prin angajarea de experți în propagandă din Vest, așa cum par să creadă autoritățile actuale. În epoca în care jurnaliștii transmit prin mijloacele electronice de oriunde, realitatea din România reiese în afara hotarelor așa cum este, indiferent de ce explicații se încearcă să se dea.

Am să dau cîteva exemple din erorile făcute în trecut recent.

Am intrat în perioada post-comunistă avînd de partea noastră întreaga comunitate internațională în admirație pentru curajul cu care, cu minile goale, am doborât o dictatură înfricoșătoare. Dar numai după cîteva săptămîni minierii au fost scoși în stradă și asmu-



țiți asupra Opoziției, care este, prin definiție, esența oricărei adevărate democrații.

Un partid a luat puterea folosind celebrul slogan „Nu ne vindem țara”, deși era evident că problema nu era aceea de „a vinde”, ci era aceea de a găsi „cumpărători”.

Apoi, persoane oficiale imputernicite au negociat un „tratat de prietenie” cu Uniunea Sovietică, în momentul în care se știa că Imperiul Sovietic se clatină. Din fericire pentru noi, Parlamentul a întîrziat să ratifice acest tratat, care dădea Moscovei dreptul de veto asupra aderării la orice structură pe care România ar fi ales-o. Care sînt consecințele și care este situația astăzi? Sîntem una din puținele țări din Europa Centrală care nu are nici un fel de tratat cu Rusia, în ciuda faptului că aceasta este o condiție pentru a face parte din NATO.

România are conducători care au afirmat în mod public că democrația

bazată pe multipartitism nu este singurul regim care ar conveni României, pentru ca, doar cîteva luni mai tîrziu, să facă înconjurul Europei reclamînd statutul de democrați.

De asemenea, în ciuda tuturor eforturilor care au fost făcute pentru reformarea economiei, ceea ce rețin mediile de informare din Vest sînt imagini cu oameni disperăți, alergînd pentru a-și transfera economiile dintr-un fond de investiții în altul.

În fine, autoritățile vorbesc despre dorința lor de a-i uni pe românii din diasporă, dar persistă în a-mi interzice să mă întorc în propria mea țară, în ciuda faptului că sînt născut în România, fiu uns al Bisericii noastre Ortodoxe și că am rămas întotdeauna Român.

Din nefericire, la București există oameni care par să nu înțeleagă că sînt necesari ani de eforturi pentru a construi o bună reputație și că vreme de cinci minute ajung pentru a o pierde. Ei mai cred că astăzi este încă posibil să ai acasă un anumit trai și să dai în străinătate o imagine diferită de ceea ce trăiești.

Dorința mea este să servesc România, să o reprezint așa cum este. Noi nu sîntem cerșetori și nu cerem nici favori, nici compasiune. Sîntem un popor mîndru, voluntar și doritor să contribuim la prosperitatea și securitatea Europei. Dacă vom înțelege cu toții că totul depinde tot atît de mult de noi înșine, cît și de alții, vom fi în stare să evităm pericolele actuale și posibilă izolare.

Pentru mine, 10 Mai este amintirea unei Românie care stătea dreaptă, cu o monedă forte, care avea curs în toate capitalele Europei, cu cetățeni care călătoreau în lumea întreagă fără teamă, fără vize și proceduri birocratice umiltoare, o Românie care era grînarul Europei, o țară respectată, care era parte integrantă a continentului. Nu pomenesc ziua de 10 Mai pentru că așa fi copleșit sau obsedat de istorie, ci tocmai pentru că privesc cu încredere viitorul.

Dacă am o obsesie, atunci aceasta este bunăstarea României și a Românilor.

## Se formează noi politicieni

Sesiunea finală a Școlii Tinerilor Lideri Politici, organizată de Fundația pentru Pluralism, a avut loc la Sinaia între 3 și 5 mai. Ea a încheiat un curs desfășurat de-a lungul a opt weekend-uri, la care au participat 50 de tineri membri ai UDMR, PNL, PDSE, PL '93, PDAR, PNL-CD, PAR, PS, PD, PNȚCD și PSDR, alte partide neofortiste invitate. Dintre ei, zece vor beneficia de o excursie de 10 zile în Marea Britanie.

Școala Tinerilor Lideri Politici a fost finanțată de Uniunea Europeană prin Programul Phare pentru Democrație și de Westminster Foundation for Democracy de pe lîngă Parlamentul britanic. La cele opt sesiuni, organizatorii au dus ca invitați politologi, parlamentari și diplomați români și străini.

La întrunirea finală au participat Paul Flynn – membru al Parlamentului Marii Britanii, Andrew Rasbash – din partea Uniunii Europene, Ronald Young – Management Change Advisor, Sorin Kelstrup – Ambasada Danemarcei, Grigorie Ghica – profesor de științe politice.

Acestora li s-a alăturat Varujan Vosganian, al cărui discurs despre situația României și soluțiile pentru o schimbare a acesteia în bine s-a prelungit printr-un dialog cu tinerii reprezentanți ai diferitelor partide. Invitatul a conchis că, o dată cu ei, România trebuie să intre în normalitate.

Parlamentarul britanic laborist Paul Flynn le-a prezentat tinerilor politicieni structura guvernamentală a Marii

Britanii, procesul legislativ și rolul foarte important al parlamentarilor în promovarea problemelor comunităților locale pe care le reprezintă.

Imaginea României în lume și posibilitățile transformării acesteia au constituit punctul principal al prelegerii profesorului Grigorie Ghica. Aderarea țării noastre la Uniunea Europeană, procedurile și schimbările politice necesare au fost prezentate de reprezentantul Uniunii Europene, Andrew Rasbash, care a apreciat că absolvenții Școlii Tinerilor Lideri Politici sînt cei care „vor negocia admiterea României în UE în anii ce vor urma”.

Viitorii lideri au beneficiat de cursurile politologului american Anthony Stacy, organizatorului campaniei electorale pentru Bill Clinton. Astfel, majoritatea deja conduc campanii pentru alegerile locale.

Școala Tinerilor Lideri Politici nu este o inițiativă singulară a Fundației pentru Pluralism, organizație non-guvernamentală și non-profit ce activează în România din 1994. De atunci, ea a organizat alte trei cursuri avînd ca scop democratizarea structurilor politice și sociale. Următoarea inițiativă de acest tip va fi un program itinerant cu tema „Campania electorală și comunicarea politică”. Acesta se va desfășura cu membrii tineri ai partidelor politice din șase orașe ale Munteniei și Moldovei.

LIGIA CĂLIN





GABRIEL ANDREESCU

# Tratatul cu Federația Rusă: adevăratul pericol



## ACTUALITATE



Ministrul de Externe al Federației Ruse, Evgheni Primakov, a plecat acum câteva zile de la București anunțând eșecul negocierilor privind Tratatul între Federația Rusă și România. Vizita sa a fost precedată însoțită de declarații politice și opinii în presă care au avut ca rezultat: (1) intimidarea oricărei inițiative de a încheia tratate cu țările de la Răsărit dacă acestea nu conțin referiri la condamnarea Pactului Ribbentrop-Molotov; (2) formarea unei imagini care identifică o parte a Opoziției, și în primul rând PNȚCD, cu principalul obstacol al semnării tratatelor cu vecinii. Într-adevăr, la împlinirea de la sfârșitul lunii aprilie dintre reprezentanții partidelor parlamentare și ai MAE, majoritatea liderilor politici din opoziție s-au declarat în dezacord cu tratatul datorită absenței referințelor la pact, la tezaurul României și la prezența Armatei a XIV-a în Transnistria.

Nici o altă critică pentru substanța proiectului de tratat în sine. Nici o propunere de amendare a textului, pe care liderii politici au avut posibilitatea să-l consulte pe loc cu acest prilej. Deci, din punctul lor de vedere, al tuturor liderilor formațiunilor politice parlamentare, textul era O.K., dacă facem abstracție de absența acelor referiri simbolice. Să vedem însă ce conține textul proiectului de tratat, gata de a fi fost semnat dacă partea rusă accepta includerea unui principiu ce nu o costă nimic.

Conform celor două Părți, propunerea de tratat prevede dezvoltarea unor relații de cooperare, prietenie, înțelegere și respect reciproc, recunoașterea în relațiile reciproce a principiilor Cartei ONU, a Actului Final de la Helsinki, a altor norme general recunoscute (art. 1), strânsa colaborare în domeniul protecției mediului înconjurător și utilizării raționale a resurselor naturale (art. 8), protejarea și promovarea drepturilor persoanelor de origine română din Federația Rusă și a celor de origine rusă din România (art. 11) etc. Toate aceste obiective de colaborare și referiri contextuale sînt firești; ele transformă principiul bunelor relații dintre cele două state în normă juridică și le plasează în contextul preocupărilor internaționale.

Ceva mai mult de spus am avea în legătură cu art. 8 alin. 1 din proiectul de tratat: „Părțile Contractante recunosc indivizibilitatea securității și legătura indivizibilitate dintre securitatea națională și securitatea tuturor țărilor participante la OSCE”. Acest alineat apare, aproape identic, și în art. 5 al tratatului dintre Slovacia și Federația Rusă, semnat de șefii celor două state în 27 august 1993 (dată după care caracterul privilegiat al relațiilor cu Rusia a devenit din ce în ce mai marcat). Este semnificativ de notat că președintele Comisiei de Politică Externă din cadrul Parlamentului rus, J. Ambarkumov, a obiectat în septembrie 1993, în timpul vizitei la Bratislava, împotriva eventualei dorințe de integrare a acesteia la NATO, interpretînd ideea citată mai sus drept incompatibilă cu posibilitatea ca Republica Slovacă să poată deveni membră „a unui oarecare pact regional, cum cataloghează ei NATO”<sup>1</sup>.

Iată cum arată și articolul 2, referitor la problemele de securitate! Părțile Contractante reafirmă, în alineatul 1, inadmisibilitatea folosirii forței sau amenințării cu forța, necesitatea soluționării problemelor internaționale prin mijloace pașnice. Iar mai departe: „Nici una din Părțile Contractante nu va permite ca de pe teritoriul său un stat terț sau state terțe să comită un act de agresiune armată împotriva celeilalte Părți Contractante”. Deși acest alineat 2 necesită o interpretare mult mai atentă, putem considera că sensul ce poate fi dat sintagmei „agresiune armată” este suficient de circumscris pentru a nu ne simți legați de mâini în negocierile cu țările privind relațiile de securitate ale României. Dar iată cum arată alin. 3: „În cazul apariției unor situații care, după părerea uneia dintre Părțile Contractante, creează o amenințare la adresa păcii și securității internaționale sau lezează interesele sale de securitate, ele vor intra imediat în contact cu scopul de a proceda la un schimb de păreri cu privire la acțiunile potrivite care ar putea fi întreprinse pentru diminuarea tensiunii și soluționarea unor asemenea situații” (subl. n.).

Ceea ce spune acest paragraf, cu greu mai poate fi trecut, de această dată, cu vederea. El creează nici mai mult, nici mai puțin decît o relație preferențială între România și Federația Rusă, în raport cu țările state sau instituții, privind discutarea și cooperarea în materie de securitate.

Lărgirea NATO pune în mod real Federației Ruse întrebări privind interesele sale de securitate. De vreme ce raporturile de securitate implică „exercițiul puterii politice”, iar acesta are în vedere, în primul rînd, „echilibrul dintre măsurile cu caracter militar și ne-militar”<sup>2</sup>, schimbarea raporturilor economice, politice și militare în zonă prin apropierea structurilor euro-atlantice de frontiera rusă nu poate să nu creeze acesteia o preocupare. Problema Rusiei este însă să își redefinească imaginea despre sine și despre lume și să accepte că, pentru o societate democratică, factorii principali ai securității sale sînt echilibrul intern, prosperitatea, realizarea unei relații de încredere și respect reciproc cu vecinii. Iar lumea occidentală, cu valorile ei, poate fi privită cu principal prieten și nu adversar, chiar dacă face eforturi pentru întărirea propriei securități.

Că lărgirea NATO și, implicit, intrarea României în structurile politico-militare ale acesteia reprezintă „după părerea Rusiei”, o situație care lezează interesele ei de securitate, a fost constatat repetat în ultimul timp. Aș aminti, ca singur exemplu, declarațiile din 3-4 februarie ale lui A.A. Kokoșin, la München, cu ocazia Conferinței pe tema problematicii de securitate internațională. Iată ce afirma reprezentantul rus, printre altele: „Distrugerea centurii formată de statele astăzi neutre din centrul Europei, ca rezultat al disoluției Pactului de la Varșovia, agravează în Rusia sentimentul de vulnerabilitate, cu implicații politice imprevizibile”. „Expansiunea NATO, care violează obligațiile Occidentului de a nu extinde alianța după disoluția Pactului de la Varșovia, și consimțămîntul URSS privind unificarea Germaniei ar putea submina în mod fundamental încrederea Rusiei în politica Vestului”, „Occidentul trebuie să înțeleagă că nu trebuie să împingă Rusia la război pentru pierderea războiului rece, căci efectele s-ar putea dovedi distructive pentru puterica, dar în același timp complicată și, sub multe aspecte, vulnerabilă civilizație modernă”.

Alineatul 3 al articolului 2 este deci incompatibil cu integrarea țării noastre în structurile euro-atlantice. Practic, tratatul ar obliga România să obțină consimțămîntul Rusiei pentru a se integra în NATO. De aceea, acceptarea unui

trat cu Federația Rusă care să cuprindă un asemenea text constituie o subminare a politicii de integrare în Alianța Nord-Atlantică exprimată prin votul Parlamentului României și prin programul guvernamental – la care se adaugă, evident, interesele naționale reale ale României.

Am auzit diplomați din MAE român afirmînd că referirea la Pactul Ribbentrop-Molotov ar putea fi utilizată drept subiect de negociere. Eventual, o pretenție la care se poate renunța în momentul în care „se va primi ceva în schimb”. Ceea ce vîd însă, fără mirare, este faptul că aceeași schemă ar putea fi utilizată mai ușor de către adversari. Asemenea oricărui narcotic, pactul cu pricina tulbură mințile, care nu mai ajung să privească în față realitatea internațională actuală și nu mai percep adevăratele pericole la adresa intereselor naționale.

Înțeleg deci că, dacă ministrul de Externe rus ar fi zis: „Bine, introducem condamnarea la pact și semnăm”, bravii noștri lideri de partid ar fi dat, entuziaști, semnalul verde, iar ministrul de Externe l-ar fi semnat. Înțeleg, pe de altă parte, că gruparea PDSR, PRM, PUNR, PSM era, la împlinirea de la sfârșitul lunii aprilie, de acord cu actualii termeni ai tratatului. Dintre ultimii, nu se putea ca PDSR să nu aibă o anumită înțelegere cu MAE. Mi se pare, de asemenea, greu de imaginat că diplomații MAE nu percep adevăratele dimensiuni a alineatului 3 al articolului 2 din proiectul de tratat. Niciînd nu mi-a apărut mai clară strategia de politică externă a actualei majorități guvernamentale, care constă în insistența pe declarații demagogice privind integrarea și, în același timp, sabotarea, tot insistență, a măsurilor care ar da o șansă reală acesteia. În condiții normale, formațiunile politice și presa independentă ar fi putut intimidă scenariul strigînd: „Trădare!”. Dar presa n-a avut acces la document.

Din ignoranță, din indiferență ori datorită propriei lor agende, reprezentanții partidelor s-au asociat pentru a transforma această manipulare de proporții în obiectivul unui consens național.

<sup>1</sup>Miloš Ziač, „Geopolitice suvislosti 4. Kriza v Rusku a NATO”, Sme, 28 aprilie 1995, Forum, p. 4.

<sup>2</sup>Michael Clarke, „Introduction”, în *New Perspectives on Security, The Centre for Defence Studies*, 1993, p. XV.

RALUCA STROE-BRUMARIU

# PDSR nu renunță la AGA și CA

## PARLAMENT

Acum două săptămîni, parlamentarii au lucrat doar două zile. Luni 29 aprilie, deputații au acceptat prin vot obiectivele Curții Constituționale la proiectul de lege care prevedea scutirea de impozite a indemnizațiilor de ședință ale parlamentarilor. În aceeași zi, Biroul Permanent al Camerei a acceptat centrala telefonică în valoare de 1,5 milioane dolari oferită de firma Daewoo. Centrala urmează să fie montată toamna aceasta la Palatul Parlamentului. Curios este că membrii Biroului Permanent nu au ridicat nici o obiecție față de donație, deși aceasta poate fi lesne interpretată ca o răsplată din partea firmei pentru legea adoptată acum un an de Parlament, lege prin care Daewoo era scutită de impozit pe mai mulți ani datorită investițiilor în România.

Marti 30 aprilie, senatorii au decis prin vot ca parlamentarii să poată rămîne membri în AGA (Adunările Generale ale Acționarilor) și în CA (Consiliile de Administrație ale societăților comerciale cu capital de stat).

Cu cîteva luni în urmă, dînd ascultare indicațiilor prezidențiale, dar și datorită votului contra al PUNR, senatorii au renunțat la dreptul de a face parte din AGA și CA. Prin votul de atunci, survenit după îndelungi șovăieli și la presiunea presei, statutul deputatului și senatorului prevedea incompatibilitatea între calitatea de parlamentar și cea de membru în AGA. Cum însă între textul Senatului și cel adoptat de Cameră existau

divergențe, statutul a intrat în procedură de mediere. Comisia a propus eliminarea respectivei incompatibilități. Un singur membru al acesteia, senatorul țărănist Nistor Bădăceanu, s-a opus eliminării, dar reprezentanții PDSR i-au replicat că nu are rost să schimbe legislația acum cînd societățile comerciale se privatizează. În plen, 64 de senatori au susținut înlăturarea interdicției ca parlamentarii să facă parte din AGA, 35 s-au pronunțat împotriva eliminării și 5 s-au abținut. Din grupul parlamentar PDSR, 26 de senatori au votat pentru a rămîne în AGA și doar 9, printre care și Oliviu Gherman, s-au împotrivit. Alături de cei 26 de senatori PDSR au mai votat grupul parlamentar PD, o parte a PUNR și cîteva independenți. Senatorii PNȚCD și PAC au votat, fără excepție, pentru respingerea dublei calități.

Parlamentarii care ocupă și funcții în AGA sau în CA ale întreprinderilor de stat primesc indemnizații de milioane de lei, indiferent dacă întreprinderea respectivă este sau nu profitabilă. În plus, parlamentarii pot obține, prin relațiile pe care le au la ministere, informații importante pentru societățile la care sînt membri. Deși președintele Iliescu a recomandat nu o dată parlamentarilor PDSR să renunțe la calitatea de membri în AGA și CA, recomandarea sa a fost sfidată, parlamentarii susținînd că menținerea dublei calități nu înseamnă corupție, ci este prielnică întreprinderilor unde ei dețin funcții.

### Atenție: Prețul abonamentelor prin redacția „22” rămîne același

Deși costurile hîrtiei și ale tipografiei ne-au silit să creștem prețul revistei, prețul abonamentelor rămîne același pentru a veni, atît cît putem, în sprijinul cititorilor noștri fideli. Așadar, și de acum înainte abonamentele trimestriale contractate prin redacția 22 (nu la Oficiile Poștale) costă:

6.000 lei cu expediere prin poștă  
5.500 lei cu ridicare de la redacție

**Reduceri pentru pensionari, cadre didactice, elevi, studenți, foști deținuți politici și veterani de război:**

4.500 lei cu expediere prin poștă  
4.000 lei cu ridicare de la redacție

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa: Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei nr. 155, bl. D1, București.

Adeverințele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.), valabile un an, se expediază pe adresa: Revista „22” Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Abonamentele cu reducere sînt sponsorizate de Asociația EST-LIBERTES



GRIGORE NANDRIȘ

# MEMORIU IV

**DREPTURILE NAȚIUNII ROMÂNE  
ASUPRA BASARABIEI ȘI BUCOVINEI  
DEPORTĂRILE POPULAȚIEI ROMÂNEȘTI  
DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN URSS**

Acest text a așteptat 50 de ani pînă să ajungă la publicul românesc. Autorul său, Grigore Nandriș, este un savant român remarcabil și un om de mare probitate morală. Dacă destinul nu i-ar fi dat șansa să fie profesor universitar la Londra, ar fi fost deportat în Siberia, împreună cu sora sa, Anița Nandriș, ale cărei memorii i-au emoționat pe cititorii editurii Humanitas. Anița Nandriș este astăzi un nume de referință pentru victimele românești ale Gulagului, dar și un nume al culturii române. Memorialistica ei și memoriul, redactat în 1946, pe care Grigore Nandriș l-a trimis Conferinței de pace de la Paris (din păcate, fără rezultate practice în epocă) se completează reciproc. Ambele scot la lumină o gravă încălcare a drepturilor omului, o nedreptate istorică: tragedia populației românești din provinciile cedate ca urmare a Pactului Ribbentrop-Molotov.

Întîmplarea a făcut ca acest memoriu să ajungă la redacția revistei „22” tocmai în momentele cînd se discută tratatul cu Federația Rusă și se fac presiuni din partea rusă pentru ca Pactul Ribbentrop-Molotov să nu mai fie menționat. Cele trei părți din memoriu publicate anterior se referă la „atentatul etnic” care îl constituie deportarea populației românești în URSS și la relațiile româno-ruse de la 1711 pînă la 1946. Cu această ocazie, se dau și datele necesare despre istoria tezaurului românesc aflat la Moscova și citate din scriitorii ruși care afirmă caracterul românesc al Basarabiei.

Publicăm acest memoriu nu pentru a solicita modificări de frontieră care ar complica intrarea României în NATO, ci pentru ca istoria falsificată timp de decenii să fie repusă în drepturile ei.

Textul de față reprezintă traducerea memoriului după ediția spaniolă din anul 1956 (traducător prof. Catrina Rodica). (GABRIELA ADAMEȘTEANU)



Profesorul Grigore Nandriș

(Urmare din numărul trecut)

## Presiuni interbelice din partea Rusiei

În primii ani după război, Rusia, izolată de restul lumii – atât în Europa, cât și în Asia –, a încercat să negocieze recunoașterea acestei uniri în schimbul altor avantaje. De exemplu, în 1920, Cicerin, comisar al poporului pentru afaceri externe, a invitat prin intermediul unor radiotelegrame guvernul român să inițieze negocieri pentru restabilirea relațiilor de prietenie printr-o reglementare a tuturor chestiunilor în litigiu, atât teritoriale, cât și financiare. Situația din Rusia era în momentul acela foarte critică. Armatele sale, ajunse la porțile Varșoviei, se retrăgeau în grabă spre Ucraina, respinse de trupele poloneze; generalul Vranghel, comandantul armatei contrarevoluționare, opera victorios în sud.

Marile Puteri ale Occidentului aveau o atitudine ostilă față de regimul comunist din Rusia. În aceste condiții, nimic nu era mai normal decît dorința Rusiei de a-și asigura neutralitatea României.

În cursul tratativelor ce au avut loc, Rusia a propus, ca bază a negocierilor, recunoașterea Basarabiei românești, restituirea tezaurului românesc (rezerve de aur, arhive istorice și numeroase depozite private), trimis din motive de securitate de către guvernul român în 1916 și 1917 în Rusia, și punerea în libertate a prizonierilor.

Guvernul român promisese, în schimb, să se abțină de la orice participare la o agresiune directă sau indirectă contra Uniunii Sovietice și să mențină cu ea relații de bună vecinătate. (...)

În 1922, Cicerin și Litvinov fac cunoscut – printr-un mesaj de la Radio Moscova – că Rusia este dispusă să negocieze cu România asupra Basarabiei în schimbul abandonării explicite a ori-

cărei pretenții pecuniare – inclusiv în ceea ce privește tezaurul – și încheierea simultană a unui tratat de neagresiune. Cer, în plus, ca negocierile să fie duse la bun sfîrșit direct între Rusia și România, dat fiind faptul că demnitatea sa națională îi interzicea recunoașterea validității unui tratat încheiat fără participarea sa. (...)

Guvernul român acceptă negocieri asupra tuturor problemelor în litigiu,

semnat la Moscova în 19 februarie 1929 de reprezentanții URSS, Poloniei, Letoniei, Estoniei și României, URSS renunțase să considere unirea Basarabiei cu România ca un act de ostilitate față de ea, pentru că semnatarii se obligau, în virtutea preambulului la protocolul menționat, să mențină pacea existentă.

În plus, același pact Briand-Kellogg specifică în paragraful 2 că recurge-



Cetatea Soroca

dar refuză să accepte faptul că unirea Basarabiei cu România putea să constituie obiect de negociere.

Pe măsură ce situația internă și externă a URSS se consolida, era mai evidentă atitudinea sa față de România referitoare la Basarabia.

La Viena, în 1924, în timpul unei conferințe ruso-române, teza privitoare la Basarabia, expusă de-a lungul mai multor sesiuni publice, nu recunoștea drepturile României asupra Basarabiei și cerea un plebiscit pe care îl considera dinainte inadmisibil.

În 1929 s-ar fi putut crede că, după aderarea la pactul Briand-Kellogg și pentru punerea în funcțiune anticipată a acestui pact, prin protocolul

rea la forță ca instrument al politicii naționale se exclude.

În 3 iulie 1933, România și URSS au încheiat la Londra (la fel cu Afganistanul, Estonia, Letonia, Persia, Polonia și Turcia) Convenția asupra definirii noțiunii de agresor și de teritoriu. Această convenție prevedea: 1. invadarea teritoriului unui stat constituie un act de agresiune, în afara unei eventuale declarații de război; 2. teritoriul statelor semnatare este cel care există în acel moment sub autoritatea sa.

Semnînd această convenție, URSS recunoștea, *ipso facto*, că Basarabia aparține României, una din semnatarele acestei convenții.

În 1934, cu ocazia stabilirii relațiilor diplomatice normale, se duc la bun sfîrșit negocierile între URSS și România asupra deschiderii frontierei de la Nistru pentru ambele părți și pentru acreditarea miniștrilor plenipotențiarilor pe lingă cele două guverne, negocieri care se sfîrșesc în 9 iunie a aceluiași an.

În toamna lui 1934, Uniunea Sovietică este admisă, la cerere, în Societatea Națiunilor. România a votat în favoarea sa. (...) Pactul Societății Națiunilor prevedea, în articolul 10, că membrii Societății sînt de acord „să respecte și să mențină, împotriva oricărei agresiuni exterioare, integritatea teritorială și independența politică a tuturor membrilor Societății”. Era evident că Uniunea Sovietică, acceptînd prevederile acestui articol, era de acord cu respectarea integrității teritoriale a României.

În 1936, România și URSS au negociat chiar și un pact de asistență mutuală, în care URSS acceptă să se specifice că „în virtutea obligațiilor de asistență mutuală, trupele sovietice nu vor putea să pătrundă pe teritoriul românesc la vest de Nistru, nici trupele românești pe teritoriul sovietic la est de Nistru, decît la cererea unuia din părțile semnatare”. Este evident că, prin acest pact, URSS recunoștea Nistrul ca frontieră între ea și România. Era recunoașterea unui act consumat, deși nu era o recunoaștere *de jure* a ancorării Basarabiei de către România. (...)

După acordul de la München (1938), Litvinov a declarat însărcinătorului cu negocieri francez că URSS nu are nimic de reclamat de la România; în alte împrejurări, vorbind de Basarabia ministrului român, o numește „provincie românească”. Aceste dovezi de bună intenție s-au sfîrșit după semnarea acordului de la Moscova, în august 1939, între Germania și URSS. (...)

În 26 iunie 1940, guvernul român primește un ultimatum, prin care i se cere să abandoneze Basarabia și Bucovina de Nord.

Încercarea guvernului român de a cîștiga timp, comunicînd Moscovei că era dispus să trimită plenipotențiarilor pentru a discuta condițiile propuse de ruși, a provocat o nouă notă cu caracter ultimativ din partea Rusiei, prin care i se cerea să se retragă din cele două provincii, începînd din 28 iunie, retragere eșalonată în patru etape de cîte o zi. România, în acel moment complet izolată (Franța era ocupată de trupele germane, Anglia în război cu Germania și amenințată cu invazia propriei țări), nu a avut altă posibilitate decît de a accepta ultimatumul rus. Basarabia și Bucovina de Nord nu au fost, totuși, cedate, căci evacuarea prin forță nu a constituit niciodată o recunoaștere a acestei stări de lucruri.



Prin acest act brutal, Uniunea Sovietică a acționat contra obligațiilor contractate prin aderarea la pactul Briand-Kellog, a Convenției de la Londra din 1933 și a Pactului Societății Națiunilor. În plus, când guvernul comunist de la București a semnat Tratatul de pace de la Paris din 1946, opoziția națională, reprezentând voința autentică a poporului român, a prezentat, la Conferința de pace, un memoriu pentru rezervarea drepturilor românești asupra teritoriilor smulse ei prin violență.

## 2. BUCOVINA

La fel cu Basarabia, Bucovina a făcut parte din Moldova chiar de la începuturile istoriei românilor. (...)

În secolul al XVIII-lea, Moldova era sub suzeranitate turcească. În 1774, Austria, profitând de dificultățile cărora turcii trebuiau să le facă față – erau în război cu rușii încă din 1768 –, a cerut acestora să-i cedeze o parte din nordul Moldovei, cu intenția de a-și asigura o mai bună legătură între propriul imperiu și Galiția, smulsa cu doi ani în urmă Poloniei. Cererea a fost sprijinită de o mare sumă de bani, oferită conducătorilor turci. Cum sultanul turc nu dorea complicații noi cu Austria, de data aceasta a cedat porțiunea de teren cerută, care a ajuns în final la o suprafață de mai mult de 10.000 km pătrați. Această provincie, care pînă atunci nu avea o denumire specială, s-a numit Bucovina. Și astfel a rămas sub suzeranitate austriacă pînă în 1918, cînd Imperiul austro-ungar s-a dezmembrat, în urma înfrîngerii din primul război mondial. Toate națiunile supuse pînă atunci puterii imperiale s-au declarat independente, în virtutea principiului la autodeterminare. Românii din Bucovina au constituit un Comitet Național, care s-a reunit în 28 noiembrie 1918 la Cernăuți și a decretat unirea Bucovinei cu România.

Această provincie n-a făcut niciodată parte din Imperiul rus. În plus, ultimatumul Uniunii Sovietice din iunie 1940 menționează că Bucovina de Nord este cerută ca „un mijloc care să asigure o despăgubire, chiar dacă nesemnificativă,



Grigore Nandriș în drum spre Muntele Athos (1959)

pentru daunele suferite de Uniunea Sovietică și de populația Basarabiei în urma dominației românești de 22 de ani”.

## 3. REGIUNEA HERȚEI

Regiunea Herței este situată în nordul Moldovei, aproape de frontiera Bucovinei de Nord cu Basarabia. A aparținut dintotdeauna României. Cînd trupele rusești au ocupat Bucovina de Nord, la sfîrșitul lui iunie 1940 – după ultimatumul deja menționat –, au trecut frontiera și au ocupat Herța. Protestele guvernului român nu au avut nici un efect. S-a răs-puns doar că linia de demarcație trasată de Molotov, pe hartă, trecea prin acest oraș și că trebuia, prin urmare, înglobat în partea ocupată de Rusia.

Astfel, orașul împreună cu 52 de sate din jurul său au trecut sub dominația Uniunii Sovietice.

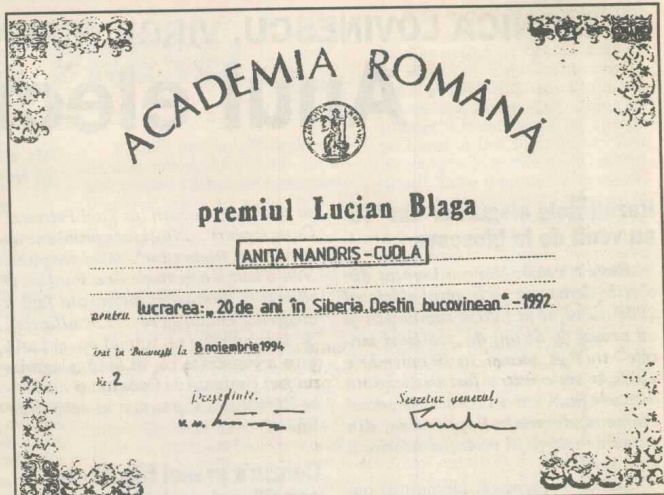
## CONCLUZII

A fost demonstrat, prin acest studiu succint, că întreg teritoriul smuls cu forța României de către URSS în iunie 1940 aparține, atît potrivit dreptului istoric, cit și potrivit principiului etnic, Statului român. În plus, Basarabia ca și Bucovina au revenit României în 1918 nu printr-un act de forță, ci prin exercitarea în deplină libertate a voinței populațiilor respective, așa cum am precizat anterior.

Prin recunoașterea suveranității Uniunii Sovietice asupra acestor teritorii s-au încălcat principiile wilsoniene, Carta Atlantică și principiile drepturilor omului. Poporul român, oprimat de regimul comunist și cu un guvern în întregime supus voinței dușmane, nu are nici o posibilitate să reacționeze contra nedreptăților care îi sînt impuse.

Din acest motiv, refugiații români, bazîndu-se pe drepturile etnice ale poporului român asupra Basarabiei, Bucovinei de Nord și a regiunii Herța, în calitate de unici reprezentanți ai României libere, declară că nu recunosc nici un drept al Uniunii Sovietice asupra acestor teritorii și se ridică cu toată energia împotriva acestui act monstruos al deportării populației din Republica Moldova, Republică de care aparțin majoritatea acestor teritorii.

Care este scopul urmărit de Uniunea Sovietică prin aceste deportări? Motivul mărturisit este de ordin economic. Este evident că prin aceste deplasări de populație se urmărește un scop economic și, în principal, punerea în valoare a bogățiilor neexploatare din regiunile depopulate; dar nu acesta este obiectivul principal. Dacă URSS ar urmări doar un scop economic, nu ar fi necesar să efectueze aceste deplasări de populație: o primă deplasare din Republica Moldova spre Rostov, Astrahan, Kazahstan și o a doua în diferite regiuni ale Republicii. Ar fi fost mult mai normal ca populația acestei republici să rămîna la locul său, iar cei care trebuie să o repopuleze după plecarea localnicilor să fi fost trimiși direct în regiunile unde sînt deportați românii din Republica Moldova. Și aceasta pentru o rațiune majoră, și anume aceea că această Republică (Basarabia) posedă un pămînt arabil de cea mai bună calitate, iar locuitorii săi știu cum să-l lucreze.



Anita Nandriș-Cudla după întoarcerea sa din Siberia

Îndepărtarea localnicilor va provoca mari pierderi economice, dar Uniunea Sovietică nu se preocupă deloc de acest aspect; ceea ce demonstrează că nu preocuparea de a rezolva o gravă problemă economică este cea care obligă URSS să recurgă la metode barbare, cum este aceea de a muta populația Moldovei la distanțe mai mari de 3.000 km.

Ceea ce încearcă Uniunea Sovietică, în principal, este să distrugă probele de ordin etnic ale drepturilor românilor asupra teritoriilor înglobate Republicii Moldova și, de asemenea, să distrugă populația majoritar românească, vecină cu România, care de drept este parte a poporului român și care ar putea, la un moment dat, să ceară revenirea la patria sa de origine.

O dată deportați românii din Republica Moldova, nu vor mai exista probe că românii sînt majoritari și nu vor mai exista cei care ar putea cere revenirea la România. În localitățile locuite de multe secole de români se vor instala populații din alte regiuni ale Uniunii Sovietice, pentru că țara nu poate rămîne fără populație, nici pămîntul nelucrat.

Cînd această deportare se va termina, Uniunea Sovietică va putea să accepte liniștită, sau chiar să propună, un referendum în Republica Moldova, fiind de-acum convinsă că nu vor mai exista

români care să ceară reincorporarea în România. Din tot ce odinioară a fost românesc nu va mai fi rămas decît numele Republicii.

De aceea, cu o profundă neliniște și cu toată seriozitatea cerută de gravitatea situației, atragem atenția întregii lumi occidentale asupra caracterului odios și inuman al deportărilor planificate în Republica Moldova și asupra consecințelor politice extrem de grave.

Aceste deportări înseamnă:

- asasinatul în masă a milioane de români, căci nu vor fi supraviețuitori printre cei care au luat acest lung și sinistru drum;

- o violare evidentă a principiilor drepturilor omului – și prin aceasta un grav afront pentru Occident, care și-a asumat responsabilitatea de a apăra aceste drepturi ori de cîte ori acestea nu sînt respectate;

- pregătirea unei imense înșelăciuni politice, destinată să-i ofere Uniunii Sovietice posibilitatea de a demonstra că teritoriile smulse României în 1940 nu sînt deloc populate cu români, iar România nu are, în nici un fel, vreun drept asupra acestor teritorii.

Și, în fine:

- dovada pentru popoarele oprite că marile puteri occidentale nu sînt capabile să le ajute și nu au, prin urmare, altă soluție decît să se supună voinței Uniunii Sovietice.

În fața acestei situații, ne îndreptăm solicitarea expresă spre Marile Puteri Occidentale și spre celelalte țări ale căror popoare se bucură de beneficiile inestimabile ale libertății pentru a le cere să ia apărarea populației Basarabiei și pentru a căuta mijloace de a determina Uniunea Sovietică să respecte principiile drepturilor omului și Carta Atlantică.

Fiind aceste principii expresia însăși a existenței umane și a relațiilor între oameni și între popoare, ele au căpătat o asemenea importanță, încît va fi imposibil celor ce le-au formulat să nu lupte pentru aplicarea acestora în realitate, sub amenințarea propriei lor distrugerii.

Ne angajăm să nu încetăm lupta pînă ce populația românească deportată la marginile extreme ale Rusiei și Asiei nu se va fi întors la căminul său ancestral și pînă ce provinciile românești Basarabia și Bucovina de Nord nu vor fi din nou unite cu Patria Mamă, România.



MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA și ȘERBAN PAPACOSTEA despre

## Anul electoral 1946

## Rezultatele alegerilor din '46 au venit de la Moscova

**Radu Nicolau:** Noi am învățat din cărțile de istorie că în anul electoral 1946 au venit la putere comuniștii și au urmat 50 de ani de „realizări mărețe”. De fapt, atunci, la 19 noiembrie 1946, în România a fost suspendată democrația. Cum ați caracteriza acest moment, domnule Papacostea, din punct de vedere al evoluției istorice a României?

**Șerban Papacostea:** Momentul noiembrie 1946 se încadrează într-un arc cronologic ceva mai întins, ale cărui începuturi se află la 6 martie 1945 (instaurarea guvernului de așa-zisă largă concentrare democratică). Momentul final al arcului este 30 decembrie 1947, înlăturarea monarhiei. La rîndul lui, anul '46 e delimitat de un eveniment important, petrecut chiar în primele zile ale lui ianuarie 1946: activitatea la București a Comisiei Aliate de Control. Aceasta a venit pentru a scoate din impas conflictul dintre Regele Mihai și guvernul Groza, cunoscut sub numele de „greva regală”. Conflictul s-a declanșat în august 1945, cînd, într-o conjunctură care părea favorabilă, Regele a cerut guvernului Groza să demisioneze. Reprezentanții celor trei mari puteri au venit la București cu mandatul de a pune capăt acestei situații. La Palat, speranța era că guvernul Groza va fi silit să se retragă și se va constitui un guvern neutru, format din personalități care nu aparțineau partidelor, condus de prințul Barbu Știrbe. Speranțele s-au spulberat însă repede...

**Radu Nicolau:** La 21 noiembrie, ziarul Scînteia scria: „Pentru prima dată în istoria sa poporul român a votat liber”. Cum a fost, de fapt?

**Ș.P.:** Poporul român a votat, într-adevăr, aproape în întregime liber, dar rezultatele alegerilor au fost răsturnate. Alegerile au fost cîștigate de partidele democratice, ale Opoziției, iar rezultatele au fost acordate Partidului Comunist și partidelor-satelit ale sale. Era pentru prima oară în istoria noastră cînd se răsturnau astfel lucrurile. În cadrul colaborării noastre cu istoricii ruși, avem schimburi de informații și, firește, revelațiile arhivelor ruse sînt hotărîtoare. La întrebarea pusă unei kolege de la Moscova, care se ocupă de această perioadă, dacă există material arhivist cu privire la alegeri, mi-a spus: „Da, există cîteva dosare”. Am rugat-o să-mi spună și ce rezultă din aceste dosare. „Rezultatele au venit de la noi”, mi-a răspuns ea. „Vă mulțumesc, noi bănuiam lucrul acesta, dar am primit astfel o confirmare”.

**Virgil Ierunca:** Cu trecutul meu de „stînga”, eram, pe vremea aceea, directorul Presei în Ministerul Artelor. Iporcit și impertinent cum eram pe atunci – astăzi sînt mai înțelept –, l-am întrebat pe profesorul meu, ministrul Mihai Ralea: „Domnule profesor, e o nenorocire, toată lumea o să voteze cu Opoziția, cu Maniu, cu național-tărăniștii, cu național-liberalii,

cu social-democrații lui Titel Petrescu. Ce ne facem?”. „Nu-ți face probleme de rezultatul alegerilor”, mi-a răspuns. „Am văzut-o aseară pe Ana Pauker. O să vezi și dumneata adevărata față a alegerilor cînd o să se dea rezultatele”. Și, într-adevăr, nu numai eu, ci toată țara a constatat că, în fond, alegerile au fost cîștigate de Opoziție și atribuite Partidului Comunist și sateliților lui.

## Cenzura presei făcută de consilierul sovietic

**Monica Lovinescu:** Este curios cum de știam toți că alegerile au fost răsturnate. În primul rînd, rezultatele au întîrziat enorm. Probabil în funcție de comunicarea cu Moscova. Cîștigul Opoziției era imens, vreo 70% pentru

**V.I.:** Nu cunosc tirajul Scînteii, eu am fost redactor la România liberă. Se trăgea în sute de mii de exemplare și se vindea 1.500. E o epocă tulbură, în care se puteau spune unele lucruri, dar nu se putea spune chiar totul. Liberalul și Dreptatea erau deja sub cenzură, grație Comisiei Aliate de Control. Anglo-americanii nu făceau nimic în această comisie, singura putere activă de cenzură asupra presei era cea a consilierului sovietic din Comisia Aliată de Control.

**M.L.:** Se cenzura enorm de mult. Pînă și articolele culturale.

**V.I.:** Existau mai multe forme de cenzură. Există și o cenzură economică. De exemplu, ziarul independent Jurnalul de dimineață al lui Branște, cu tot trecutul lui de mare ziarist de stînga, de obiectivitate perfectă, nu

**M.L.:** Deloc. Dovadă că PNT a avut 70%...

**Ș.P.:** Nu trebuie să uităm că în 1946 s-a înființat Ministerul Informațiilor, cu mandatul „de a organiza, dirija și controla toate acțiunile prin presă, radio, film etc.”. S-a creat atunci Direcția Presei – o formulă pudică pentru a evita termenul de cenzură. Atunci s-a creat și o Direcție a Relațiilor Culturale cu Străinătatea, care, în diverse forme, se prelungește pînă astăzi.

## Am fost colonizați, iar colonizatorul a venit cu metodele lui

**R.N.:** Cred că ar fi extrem de interesant dacă din amintirile dumneavoastră am putea să descoperim care au fost mecanismele prin care s-a putut ajunge la un asemenea fals grosolan. Îmi inchipui că el a fost pregătit din timp, pentru că nu poți să cîștigi cu 80% și să te trezești că ți se ia totul.

**M.L.:** Laboratorul a existat 30 de ani în Rusia, începînd din 1917. Metodele lui au fost exportate. Dintr-o carte în trei volume, capitală, a lui François Fejtő se vede că exact aceleași metode au fost impuse în toate țările-satelit, oricare era nivelul țării respective, feudal, democratic. Noi nu trebuie să uităm un lucru simplu: am fost colonizați. Colonizatorul a venit cu un regim pe care l-a impus, cu metodele lui.

**Ș.P.:** Metodele sînt simple, iar cine a studiat marxism-leninismul, și mai ales aplicația stalinistă a leninismului, le știe. Primul – ocuparea aparatului de stat. Lenin spune: „Nu poate fi asigurată dictatura proletariatului – care, de fapt, e a Partidului Comunist – decît după ce este zdrobit și înlocuit aparatul de stat”.

**R.N.:** Și cum s-a făcut asta?

**Ș.P.:** În primul rînd prin epurări, care s-au succedat în anul 1946. Începuseră înainte, sub diverse pretexte (elemente fasciste, elemente reacționare), în Ministerul Armatei, în învățămînt. În general, în ministere.

## Pătrășcanu: o personalitate ambiguă, cu destin tragic

**R.N.:** Am găsit niște referiri în ziarul Dreptatea la Justiție, unde Pătrășcanu...

**V.I.:** Pătrășcanu este o personalitate ambiguă. Întîmplarea face ca eu să fi fost foarte alături de el. Probabil că foarte puțini i-au spus lui Lucrețiu Pătrășcanu ce i-am spus eu în ceea ce privește Justiția, în ceea ce privește cartea lui Sub trei dictaturi, și mai ales într-un domeniu care mă privea direct, istoria filozofiei: „Istoria filozofiei prezentată de dumneata, domnule Pătrășcanu, este, iertați-mă, de o falsitate așa de evidentă, așa de transparentă, încît atributul pe care-l aveți de a fi singurul și autenticul intelectual comunist din România e pus la grele încercări”. Însă omul nu se limita numai la aceste reducionisme politice. În momentul în care propagandiștii



Monica Lovinescu

Maniu și blocul de opoziție. În momentul cînd au venit rezultatele, tot Bucureștii știa adevărul.

**Ș.P.:** În zilele acelea, cît au întîrziat rezultatele, a venit la noi acasă profesorul Gheorghe Brătianu, profund impresionat. El gîndea încă în termeni vechi și a spus: „E o nenorocire, Maniu cu țărăniștii au luat tot, Partidul Liberal și-a pierdut pozițiile”.

**R.N.:** În presa de opoziție a vremii, în Dreptatea, se scria începînd cu luna iulie: „Se pregătește o infamie”. Legea electorală a fost aminată, s-a spus că e proastă, că trebuie schimbată, s-au punctat exact greșelile ei – nu s-a-nîmplat nimic. De ce?

**V.I.:** Era o epocă de confuzie formalistă. Existau două ziare de opoziție, ale celor două partide istorice (Dreptatea și Liberalul), și mai existau două ziare, unul foarte obiectiv, Jurnalul de dimineață al lui Teodorescu-Branște, și un altul mai puțin obiectiv, Semnalul lui Șerbescu.

**M.L.:** Și existau ziarele comuniste... Destul de multe...

**R.N.:** Dar aveau audiență?

primea hîrtie. Dacă după ora 9 jumătate mai cereai în chioșcurile Bucureștiiului din 1946 Jurnalul de dimineață, nu-l găseai. Scriind articole culturale, pline de ambiguități și de minări din interior, eram denumit de colegii comuniști „un cal troian al dreptei”. Nu mi s-a întîmplat să mi se cenzureze articole, dar, la cele care aveau un accent pronunțat politic, venea un imens semn de întrebare în roșu adresat redactorului-șef.

**M.L.:** Am impresia că uiți o altă formă de cenzură care te-a privit. Pe vremea aceea, eu eram democrată și nu de stînga ca alții. Ai lansat totuși în România liberă un articol care a pus toată stînga într-o foarte mare emoție, intitulat „Există o criză a culturii românești”, din care s-a născut „crizismul”. Acel articol nu a fost cenzurat, a fost însă un scandal imens! Pentru că l-a reluat Caraion în Jurnalul de dimineață, după aceea „crizismul” era învățat la Școala de literatură...

**R.N.:** Această cenzură a influențat, de fapt, opinia publică și, în final, alegerile?



comuniști puneau mâna pe toate publicațiile în care se mai făcea literatură, artă, eseu filozofic, Pătrășcanu ne-a implorat: „Nu părăsiți Fundațiile Regale. Esențial este ca tu, Geo Dumitrescu și Caraion să rămâneți în câteva posturi, pentru a face față acestor propagandiști mediocri”. Era deci mai bine să rezisti propagandiștilor, pentru a nu distruge pur și simplu tot, așa cum cerea Partidul Comunist.

**R.N.:** Dar rolul lui Pătrășcanu, ca ministru al Justiției?

**V.I.:** Când am vorbit de ambiguitatea personajului, n-am pus în chestiune greșelile și faptele pe care el le-a făcut la Ministerul Justiției.

**Ș.P.:** Prin activitatea lui la Ministerul Justiției, este primul care a pus în discuție, contestându-l, principiul inamovibilității magistraturii. Ceea ce avea să ducă ulterior la aservirea totală...

**G.A.:** Și, iată, nici acum nu am reușit să punem la loc inamovibilitatea magistratului! Iar „pedeserizarea” seamănă în bună măsură cu „ocuparea aparatului de stat”. Așa fi vrut să-l rog pe domnul Papacostea, dacă mai există niște metode din acestea simple, să ni le enumere.

**Ș.P.:** Închei aceste epurări cu o frază a domnului Silviu Brucan din '46: „Epurarea trebuie să continue cu o perseverență neobosită în toate sectoarele aparatului de stat”.

**R.N.:** Cu cine erau înlocuiți cei eliminați?

**Ș.P.:** Cu oameni fideli sau oameni siliți să intre în Partidul Comunist sau în partidele-satelit.

**R.N.:** Revenind la alegeri, vedeți, a existat și atunci o tragere de timp.

**Ș.P.:** Au tras de timp tocmai din pricina acestei incertitudini cu privire la rezultat. Până la urmă, s-a recurs la schimbarea rezultatelor după principiul lui Stalin: „Nu contează cine votează, contează cine numără voturile”. Dar au avut nevoie să pregătească aceasta prin acapararea aparatului de stat, prin subordonarea partidelor-satelit, prin denigrarea partidelor istorice de opoziție, prin procese, prin agresiuni fizice, prin crearea unei atmosfere ostile partidelor istorice și marilor personalități. Pentru pregătirea atmosferei, aici aș sublinia însemnătatea deosebită a procesului Antonescu, care a vizat în primul rând partidele de opoziție, compromise ca „susținătoare ale regimului fascist”.

**V.I.:** Pentru că am trecut la victime, înainte de a ajunge la momentul capital, care sînt procesele, aș vrea să mai adaug un post-scriptum la existența lui Lucrețiu Pătrășcanu: tragice i-au fost și existența, și sfîrșitul. Nu uitați că acest om a fost totdeauna tolerat. A fost penibil la Ministerul Justiției, dar el era ministru așa cum putea fi oricare altul. În fond, conducerea o avea Partidul Comunist, erau directivele Moscovei. Vreau să spun aparent o anecdotă, dar care îmi justifică această impresie de om tragic care a fost Pătrășcanu. Întorcîndu-se de la Conferința de pace de la Paris, mi-a adus cadou o carte, *Zero și infinitul*, de Koestler. Eu nu citisem, din păcate, nimic de Koestler înainte. Și l-am întrebat: „Domnule Pătrășcanu, ce este asta? Un tratat de filozofie, un tratat de matematici? Știți că eu sînt nul în matematici. De ce mi-ați adus această carte?”. „Citește atent”, mi-a spus el cu premoniție, „vor exista și în România Rubașovi”.

**G.A.:** Totuși, ca ministru de Justiție, a patronat atîtea procese...

**M.L.:** A fost un ministru de Justiție sinistru. Toată clasa intelectuală bucureșteană avea însă mai multă încredere în el, fiind un intelectual, un scriitor. Procesul lui cred că este singurul caz al marilor procese din Răsărit în care acuzatul nu și-a recunoscut, după torturi de neînchipuit, vinovăția. Procesul l-a aruncat în statutul de victimă demnă. Nu trebuie însă să uităm că a avut toate limitele unui comunist și că a trăit experiența tragică pînă la capăt, comportîndu-se, totuși, altfel decît Slanski și ceilalți, care au acceptat decăderea. El n-a acceptat-o.

**R.N.:** Dar ambiguitățile pe care el le-a prevăzut în Legea electorală? Pentru că ministrul Justiției a elaborat legea...

**M.L.:** El era acolo să facă această treabă și era un comunist convins!

țică de hirtie. Dar în momentul cînd răspundea era de o demnitate exemplară, avea impresia unei proze politice de mare ținută, așa cum fuseseră multe din articolele lui. În fața morții, scria el însuși și se apăra în stilul unui om politic și al unui intelectual. Martorul prim a fost Iuliu Maniu. În momentul cînd președintele Tribunalului îl întreabă pe Maniu: „Domnule Iuliu Maniu, sînteți de acord cu acțiunea Mareșalului Antonescu în declanșarea războiului?”, Maniu a răspuns: „Sînt de acord cu ceea ce făcîți Mareșalul Antonescu, pentru că Basarabia a fost și este pămînt românesc!”. În momentul acela, o rumoare a acoperit cuvintele lui Maniu. „Cred că nu am spus suficient de tare, și să-mi dați voie să repet, ca să înțeleagă toată lumea: Basarabia a fost și este pămînt românesc!”, a repetat Maniu. În momentul acela, cred eu, anticamera procesului

în care era, i-a acordat lui Stalin încredere ca unei persoane democratice. După documentele pe care le-am văzut, lucrurile nu păreau grave.

**Ș.P.:** Nu-i nimic grav...

**M.L.:** Totul e modul de aplicare. Churchill a semnat însă cînd s-a convins că nu poate să-l convingă pe Roosevelt să facă o debarcare în Balcani.

**Ș.P.:** Acolo e originea situației care s-a creat în Europa Răsăriteană: refuzul americanilor de a accepta ideea lui Churchill privind debarcarea în Balcani, care ar fi schimbat datele strategice. Nu știm încă (sau nu știu eu) care au fost rațiunile strategice sau politice ale atitudinii lui Roosevelt în această problemă. Dar o dată intrate trupele sovietice în spațiul acesta, toată lumea din Occident știa că posibilitățile de a influența politica sovietică sînt minime. Minus eventualitatea războiului...

**M.L.:** Care nu putea să intre în calcul.

## Regele nu însemna monarhia, ci ultima barieră în fața comunismului

**R.N.:** Cum se face că la vremea respectivă clasa politică românească, Iuliu Maniu chiar, avea încredere în faptul că Tratatul de Paris și Convenția de la Moscova vor obliga guvernul Petru Groza să-și respecte promisiunile? E tot atât de adevărat și, de pildă, că dorința lui Maniu de a aduce observatori străini la alegeri este considerată în Scînteia drept „aducerea intervenției străine pe teritoriul românesc”. Însă cum era posibilă o așa naivitate politică?

**M.L.:** Nu era o naivitate. Era fără precedent să cîștigi un război și să pierzi în halul acesta pacea, dînd jumătate de Europă unui cuceritor despre care, dacă aveai cît de cît inteligență politică, știai foarte bine că nu e democrat. Cred că mai mult dreptate aveam noi, care nu credeam că se va ajunge acolo, decît cei lucizi.

**R.N.:** Doamnă Monica Lovinescu, cum explicați atunci lipsa de reacție a intelectualității? Reacțiile după alegeri au fost aproape nule.

**M.L.:** Eu cred că acordați acestor alegeri un loc aparte, poate exagerat.

**R.N.:** Au dat însă gir puterii comuniste, care după aceea a putut să facă ce a dorit.

**M.L.:** Nu au putut încă să facă ce au dorit, pentru că mai era Regele în țară. Că ești sau nu monarhist, n-are importanță, Regele nu însemna monarhia în momentul acela, ci ultima barieră, un simbol de rezistență contra comunismului. Cînd eram eu la Universitate, toată Universitatea era cu Regele. După '89, prima oară m-am speriat de evoluția situației postcomuniste (sau postrevoluționare), cînd am văzut în 28 ianuarie contramanifestația cu camioanele de muncitori. Exact ce ni s-a întîmplat nouă în noiembrie 1945. Eram studentă atunci cînd am manifestat în fața Palatului. Au tras de la fostul Comitet Central: ei, nu armata română, cum s-a spus.

**R.N.:** Spuneți-le pe nume. Ei...

**M.L.:** Comuniștii! De 50 de ani, cînd se spune ei, în România sînt comuniștii. Și se mai spune noi. Din păcate, eu credeam copilărește că ei sînt numai ei și noi sîntem noi. Însă sînt

(Continuare în pagina 14)



Virgil Ierunca

Dar a intrat în dizgrația partidului după discursul de la Cluj, celebru în epocă, în care a declarat că este mai întîi român și apoi comunist.

**V.I.:** Să nu uităm că șefii de la acea dată ai Partidului Comunist erau de fapt Ana Pauker, Gheorghiu-Dej și Emil Bodnăraș.

## Iuliu Maniu - martor în procesul Antonescu

**M.L.:** Să trecem acum la marile victime. Domnul profesor Papacostea vorbea despre procesul Mareșalului Antonescu, unde s-a aflat, ca martor, Iuliu Maniu.

**V.I.:** Am asistat la prima ședință a procesului lui Antonescu și am fost impresionat de două lucruri. Mi s-au părut, ulterior, false toate afirmațiile celor care au scris cărți întregi pe ideea „Eu sînt cel care am scris articolele și discursurile Mareșalului Antonescu...”. În timpul procesului, Mareșalului Antonescu abia i se dădea voie să scrie răspunsul pe o bucă-

sului Maniu era deja deschisă. Și-a semnat sentința. Deși nu eram om politic și nu eram un admirator al Mareșalului Antonescu, am simțit că am asistat la o pagină de eroism.

## Dacă Acordul de la Ialta ar fi fost respectat, noi rămînem liberi

**G.A.:** La acea epocă știați despre Ialta, știați că toată această zbatere era inutilă și că asistați la un joc deja făcut?

**M.L.:** N-am știut că jocul e terminat pînă la Revoluția maghiară din '56, cînd am văzut că Occidentul nu intervine. Acestea fiind zise, despre Ialta ar trebui făcută o emisiune întreagă. Știți că au apărut în Occident cărți în care se arată că dacă Acordul de la Ialta ar fi fost aplicat, noi am fi fost liberi. Acordurile grave nu s-au făcut, cred, la Ialta, ci, probabil, au început la Teheran. La Ialta, grav a fost că Roosevelt, în declinul manifest



(Urmare din pagina 13)

doau deosebiri între '46 și tot ce a urmat după '89... Întii că în '44-'45 era Armata Roșie în țară și soarta era deja jucată. Acum nu e Armata Roșie, și soarta nu este jucată. A doua deosebire este că atunci aveam o societate civilă, care a rezistat mult mai mult decât se spune acum, dar pe care au distrus-o și pe care acum nu o mai avem.

R.N.: Cum au distrus-o?

M.L.: O metodă era introducerea în casă, din pricină de „criză locativă”, a unui delator posibil, ca să ajungi la ceea ce Hannah Arendt numește drept esența totalitarismului, adică atomizarea societății. Cum schizofrenizezi un psihism colectiv, cum atomizezi o societate, decât prin astfel de mijloace? Sau prin închisori – asta știe personal domnul Papacostea, care a fost și la Canal –, sau distrugând elitele și introducând delațiunea ca sistem de viață? Noi, dacă ne-am fi întâlnit sub acel regim, vorbeam între noi cum vorbim acum?!

V.I.: V-ați mirat de așa-zisa naivitate a lui Iuliu Maniu. Eu nu m-am mirat la momentul acela. Înainte de a pleca la Paris, Corneliu Coposu m-a introdus la Maniu, și Maniu mi-a spus: „Da, tinere, du-te matală, dă-ți teza de doctorat, vei veni într-o Românie nu tulbură ca acum, ci într-o Românie democrată!” etc. Și eu mă miram, așa cum vă mirați dumneavoastră acum. Dar de ce ne mirăm de așa-zisa „naivitate” a lui Iuliu Maniu și nu de naivitatea domnilor Churchill și Roosevelt, care dădeau totul lui Stalin? Cum putem să ne mirăm de Maniu și să nu ne mirăm de cei doi?

M.L.: Cred că naivitatea și boala lui Roosevelt erau reale. Dar nu cred în naivitatea lui Churchill. Churchill era de un cinism absolut. El voia să oprească această colonizare, dar a văzut că nu mai e nimic de făcut. Nu uitați că el a inventat termenul de „război rece”. În momentul când a văzut că e imposibil s-o oprească, pentru că americanii se opun debarcării în Balcani, a făcut foaia de hirtie cu împărțirea asta. Churchill era un sublim cinic absolut, dar un cinic! După război s-a spus că Alger Hiss, secretarul lui Roosevelt, a fost agentul Moscovei. Aceasta e una din explicațiile posibile.

R.N.: Revin la lectura pe care am avut-o la Biblioteca Academiei, răsfoind ziarele. Iuliu Maniu protestează oficial împotriva erorilor din Legea electorală, arată cum vor putea fi falsificate alegerile, dar nu-i răspunde nimeni nimic. Cum se poate această lipsă de reacție într-o societate care încă mai era democratică?

V.I.: După cum s-a văzut foarte bine în ultimii 70 ani, în fața unei lovituri de stat de tip bolșevic nu rezistă nici o societate civilă. Societatea civilă exista și în Rusia.

M.L.: Ați vorbit deja despre procese. În 1946 începuseră procesele de tineri. Atunci a apărut pentru prima oară Nicolșki, cel de tristă memorie, cel de la Ministerul de Interne, de la Pitești, care după 1989 ar fi trebuit să fie primul criminal judecat de crimă împotriva umanității. Atunci, în '46, a fost arestată secretara lui Rădescu, Adriana Georgescu, și o dată cu ea au început torturile în închisori. În momentul acela începuse deja închisoarea pentru membri ai societății civile, iar tinerii liberali ai lui Mihai Fărcășanu se luptau cu elementele muncitoare, cu agitatorii veniți să spargă spalturile în tipografii etc. Se luptau activ, în toate felu-

re. Nu cred că poate fi pusă în acuzare societatea civilă românească, care a rezistat mai mult decât se știe.

## Să încercăm să obținem alternanța politică în această țară

*Telespectator: Ce am putea face pentru această țară dacă apare un Jirinovski sau altul care ne amenință din Răsărit?*



Șerban Papacostea

R.N.: Iată pragmatismul! Oamenii vor să știe trecutul pentru că se tem de prezent.

M.L.: Au perfectă dreptate, dar e foarte greu de răspuns ce e de făcut. Cred că fiecare în locul în care se află trebuie să încerce, dacă are elemente de lumină, să le ducă mai departe. E un răspuns sumar și mă scuz pentru sărăcia lui. Ce e de făcut e să încercăm să obținem în această țară alternanța care a existat în acești ani în toate celelalte țări foste comuniste. Chiar dacă în aproape toate celelalte țări au revenit comuniștii la putere, a fost o alternanță și s-au făcut reforme. Ce este de făcut e să cerem insistent separarea puterilor (pe care cred că nu o avem) și independența Justiției (pe care, de asemenea, nu o avem). Cred că sînt lucruri de făcut care depind de fiecare dintre noi, inclusiv reconstituirea acestei societăți civile. Dacă, de pildă, cu aceste idei și cu această educație vorbiți în dreapta, în stînga, sau dacă luați hotărârile necesare în momentul alegerilor (care nu mai pot fi dictate de la Moscova și inversate), atunci se poate spune că faceți ceva. Cred că este de făcut cîte puțin în fiecare zi.

R.N.: Citind ziarele, am dat de un alt titlu: „Ridicați-vă cărțile de alegător!” Anul acesta nici măcar nu avem cărțile de alegător! Și aceasta era o metodă care la vremea respectivă a dat rezultate: cine n-a avut cărți de alegător, acele liste electorale care au fost întocmite și falsificate au dat prilejul falsului.

G.A.: Aveți o mărturie, domnule Papacostea, una din nenumăratele care există, despre falsificarea votului din 1946?

Ș.P.: Sînt mărturii astăzi la îndemina oricui. Mă refer la David Prodan, unul dintre cei mai distinși istorici, care a început prin a fi comunist în epoca Antonescu și care și-a depus carnetul de membru în epoca Ceaușescu. El relatează în memoriile sale felul în care a participat la falsificarea rezultatului alegerilor în anul

subsidiar. E vremea, după cum știți, a memoriilor, fără de care nu știu cum ne-am putea construi viitorul, și avem nevoie de o luptă politică pentru ca să putem trăi din nou în normal. Literatura poate să aștepte, așa că sacrificiul pe care îl face Nicolae Manolescu mi se pare foarte semnificativ – și îl apreciez la o înaltă valoare, pentru că e un sacrificiu. Cred că un intelectual care intră în politică în clipa de față face un sacrificiu util, necesar, pentru care trebuie să-i mulțumim. Pentru tipul celălalt de scriitor, pe care nu-l mai numesc, pentru că el adoră să intre în polemică, și eu m-am săturat de ea, faptul că face o alegere politică de partea Puterii îl privește, alegerea politică poate fi de orice parte. Faptul că o numește apolitică este un nonsens, un abuz și o mică impostură. Nu sînt decepționată de lumea literară. O avem la această masă rotundă pe Gabriela Adameșteanu, care a oprit activitatea ei de scriitor pentru a se dedica unui săptămînal al ideilor politice. Nu zic că e perfect, dar e singurul pe care-l avem în acest sens. Cred că a sacrificat ceva foarte important pentru altceva, poate pentru moment mai important. Asta nu înseamnă că literatura trebuie să devină politică. Asta înseamnă că oamenii care pot să facă acest lucru – nu toată lumea este obligată s-o facă – aduc un mare serviciu.

R.N.: Aș vrea, în final, să ne spuneti care este, de fapt, lecția despre anul 1946 pe care trebuie să o știm în 1996.

Ș.P.: Date fiind analogiile izbitoare (n-am avut timp suficient să le discutăm), trebuie să ținem seama în 1996 de lecția din 1946. După părerea mea, deciziile vor veni din sfere mai largi decât aceasta strict electorală, dar există o posibilitate mult mai mare astăzi pentru poporul român de a influența evoluția evenimentelor decât a avut în '46. În '46, procesul comunistului și al puterii sovietice era ascendent, astăzi, după 50 de ani, procesul este invers, de destrămare ireversibilă a comunismului cu evoluții imprevizibile pe parcurs.

M.L.: Eu nu doresc decât un lucru: ca electoratul din 1996 să voteze cum a votat electoratul din 1946.

V.I.: După asemenea analize, nu am mare lucru de spus. Cert este că, totuși, 1946 nu trebuie neapărat uitat, pentru că orice lucru pe care îl uii în trecut are consecințe grave în prezent. Anul 1946 e o dată care trebuie întipărită în memoria noastră ca o dată negativă, pentru a-i întoarce spatele și pentru a vedea mai departe ce e de făcut.

Victima din Zero și infinitul, un mare comunist condamnat de ai săi.

Fragment din emisiunea realizată la TELE 7abc la 7 mai 1996 de GABRIELA ADAMEȘTEANU și RADU NICOLAU

## Întîlniri la GDS

Miercuri 15 mai, la ora 5 după-amiază, Basarab Nicolescu va fi invitatul special al GDS, în cadrul unei discuții despre problemele transdisciplinarității.

Săptămîna viitoare, tot miercuri, 22 mai, și la aceeași oră, oaspeții GDS vor fi Monica Lovinescu și Virgil Ierunca.



## CRONICĂ DE CARTE

DAN C. MIHĂILESCU

## Sfântă bătrînețe revoluționară!

„Eu sunt ținta. Geo Bogza în dialog cu Diana Turconi”, editura DU Style, 384 pagini



## Pacostea manualului

Mărturisesc a nu fi înțeles niciodată motivele teribilei venerări de care se bucura Geo Bogza, fie și numai în anii '80. În rubrica sa din *România literară* fosnea, desigur, frecvent câte-o coadă de șopîrlă, asta cînd cele câteva rînduri nu erau integral o subversivă, chit că simbolică și de-sus-îngăduită, pulsivne de revoltă întru demnitate. Cariate de grandiloventă, de scheletică mimare a grației juvenile, ori, dimpotrivă, pozînd iupiterian și profetic în mărțeie atitudinile de sapiențialitate antică, tabletele lui Geo Bogza se salvau prin câte-un Eminescu (fie el și butaforic) aniversat în plin ianuarie ceaușist, ori prin sentențe celebre amintite cu skepsis. Dar de aici și pînă la a sluji cultul autorului, citîndu-l ca la altar, așa cum făceau atîția scriitorii și cititori, a-i descifra în fiecare vocabulă magnitudinile de oracol și a-l proiecta într-o aproape celestă exemplaritate morală – mi s-a părut întotdeauna un semn de jalnică și inexplicabilă autoamăgire. Pînă și Noica, într-o scrisoare din iunie 1971, cuprinsă în anexele volumului de față, ajunge să-și explice astfel tăcerea epistolară a lui Geo Bogza: „I-am supărat pe semi-zeul acela bătrîn” (mă rog, un bob de pipere ironic e aici, dar asta nu schimbă fondul lucrului).

Pentru mine Geo Bogza înseamnă trei lucruri mari și late: trista și irecuperabila ratare a ziaristului de la *Vremea* anilor '30, cel care avea să dea în 1939 acel volum de singulară forță de impact *Țări de piatră, de foc și de pămînt*, la antipodul impulsului pur frondin din *Poemul investivă*; omul de stînga, insurgentul avangardist cu legături cominterniste, vajnic tovarăș de drum al bolșevismului românesc, rătăcindu-și de bunăvoie idealurile sociale într-o junglă de oportunitism autoprotectabil, nici măcar cinic, necum doctroinar, ci învăluind mereu actul conformist (la 1948, ca și la 1968 sau 1988) în falduri oraculare, faconă patriarhală și fumigații de bătații tactic reușite, dar cu falsă miză strategică.

În fine, „al treilea” Geo Bogza era scriitorul atins de ceea ce se poate numi „pacostea manualului”. „Clasic în viață” va să zică (și) mort viu, relicvă, un balon mare și gol. Îmi dau seama exact acum că scriu a doua oară-n viață despre Geo Bogza, după ce, prin 1970, în liceu fiind, am avut de comparat într-un extemporal nu știu ce text bogzian cu o chestie de Traian Coșovei, ceva cu o fabrică de lapte („Rarăul” parcă), un tâpșan cu oi... Ștampila: „Geo Bogza, maestrul reportajului literar românesc”, analizată relația dintre reportaj și ficțiunea literară” etc. Care elev, intoxicat cu *Cartea Oltului* taman la vîrsta *Cîntece-lor lui Maldoror*, nu i-ar fi păstrat autorului nostru o ranchiună soră cu dezgustul?

Nu, recunosc, n-am palpat nici la meandrele Oltului, nici la Iacob Onisita, la mineri și petrolști, poate la cele „O sută șaptezeci și cinci de minute la Mizil”, așa, ca idee.

1996  
15-21 mai

Și atunci? De ce te agiți să scrii de cartea-dialog, atît de iubitoare, a Dianei Turconi?

## Un răspuns: umbra lui Țuțea

Dată: Snagov, 18 iulie 1992–14 septembrie 1993, Spitalul Elias, cartea Dianei Turconi îl arată nu o dată pe Geo Bogza nerăbdător să i se mai citească din „vorbele memorabile” sau din alte volume de convorbiri ale lui Petre Țuțea. Tînărul leninist, colindător frenetic pe „meridiane sovietice”, apropiat al lui Zaharia Stancu (cel pentru care gruparea lui Mircea Eliade & Co. fusese oia neagră), ajuns la bătrînețe să se-nceite de zicerile lui Țuțea, apostol al dreptei naționaliste! De altfel, în amintirea lui Geo Bogza, Țuțea rămîne exuberantul ce se dăruie „cu amîndouă miinile ca o piine albă” („te fermeca, dar te și obliga să regîndești lumea”).

Pe de altă parte, Mircea Eliade e numit aici „un prinț al culturii” (și nu doar fiindcă și el a avut de tras cu „pornografia”), iar Nae Ionescu („avea un magnetism personal cu totul aparte”) este frumos ornat în expresia: „se rătăcise în el însuși – a fost un labirint în care s-a sufocat”. Chișinevski e descris ca „un ovreiază pipiriu și veninos, care vorbea românește cu un accent oribil”. Gheorghe Gheorghiu-Dej – „un prostănac: fără vocabular, fără ținută, își învîrtea necontent sapca în mîini”. Șașa Pană: „un om cam mic la suflet”...

Pe lîngă atare verdicte, faptul că Geo Bogza declară că avea pentru Pamfil Șeicaru „o scribă admirabilă” și că, față de Șeicaru, Nichifor Crainic „era mult mai puțin țigan, dar și mai puțin talentat” („un personaj fluid, fără coloană vertebrală”) – nu mai înseamnă mare lucru.

Prin urmare: își recitește oare Geo Bogza critic trecutul? Să fi devenit oroarea față de „sfînta tînerete legionară” a celorlalți o neașteptată înțelepciune de „bătrînețe revoluționară”? Să fi deprimat el în cele din urmă perfectă echivalență dintre nazism și bolșevism, cu tot ce rezultă din această acceptare?

## O dilemă repede și subtil anulată

Nu. Deși, cum spuneam, multe idealuri i s-au spulberat, deși adaptabilitatea și răbdarea cu mai multe fețe i-au înmuat serios vechile inflexibili-

tăți, „paznicul de far” privește, uneori chiar fără s-o știe, către meridianele dintii. Chiar dacă ne-spūsă pe sleau, convingerea în întietate, în superioritatea Rusiei palpită interstital la tot pasul. „Pe mine mă interesa ca Hitler să piardă războiul. Stalin – așa mi se părea atunci – era undeva, departe”, spune Geo Bogza. Îi putem face credit, cu toate că în materie de apropiere realitatea era taman invers. Dar imediat el adaugă: „Romain Rolland, pe care eu îl iubesc mult, spunea: mai bine panslavismul decît pangermanismul”. În fața enormității, Diana Turconi intervine iute: „Spusese acestea prin 1916. Dar cînd l-ați simțit pe Stalin pe pielea dumneavoastră?”. Aten, Geo Bogza simte zborul mingei ridicate elegant de partenera de dialog și-i vine, oportun ca întotdeauna, în întîmpinare: „A fost mai îngrozitor decît Hitler!”. Numai că drăcușorul sovietizant din el nu se astîmpără, drept care paragraful se încheie apoteotic: „Însă Dumnezeu m-a ajutat să trăiesc pînă ce în istoria Rusiei – și a lumii – a apărut Gorbaciov” (p. 67).

E limpede, nu? Mai departe (p. 111) Diana Turconi mai dă drumul unei șopîrle: „Să fie rușii o nație care se crede superioară celorlalte?”. Da, vine răspunsul, „dar și nemții se cred și pun și misticism în convingerea lor”. (Parcă rușii n-ar pune!) Ceea ce însă nu-i pare de-ajuns, așa că dă drumul bolovanului: „Nemții sînt un popor profund dezecilibrat, poate de-aceea au dat naștere atîtor genii – și cite unii monstru”.

La urma urmei, chiar și îndărătnică în eroare, nu e de preferat fidelitatea – cameleonismului? Da, eu și fratele meu Radu Tudoran, spune Bogza, „am avut înclinații diferite. Fratele meu a fost întotdeauna împotriva mișcării de stînga”. Astfel încît, citînd *Generația înroșită* a lui Silviu Brucan, el o găsește (doar) „scrisă prost, în grabă și cu multe inexactități”. (De fapt, e mult că zice și-atî.) Față de reiterarea lozincii cu Sadoveanu și Ceahlăul (p. 76), Diana Turconi îmbie iară, șfoasă dar precisă, o nadă recuperatorie: „Guvernul comunist i-a repartizat (lui Sadoveanu, n.n.) ferma și conacul lui Pamfil Șeicaru”. Geo Bogza – nimic! I-o taie ca la ICRAL: „Din cite știu, a dat în schimb casa lui din Iași, de la Copou”. Ce-i drept, atunci cînd nu mai are unde întoarce, cum este cazul episodului cu Ana Pauker și absorbtia de legionari în PCR (p. 34), echivalarea roșului cu verdele este acceptată: „Ce s-a întîmplat? Ce se întîmplă cu turma de oi cînd se unesc două haite de lupi”.

Cu toate că tonul Dianei Turconi este preponderent admirativ, adesea înecat în lirismul fotodecorativ și narcisic al preopinului, nu s-ar spune că a evitat întrebările grele, ca de pildă: „Ați făcut de-a lungul vieții compromisuri?”. Răspuns: „Am făcut diferența între compromisul necesar și compromitere. Inflexibilității sînt cel mai adesea primejdios. Robespierre avea obsesia purității și tocmai el a compromis, prin crimă multiplă, *Revoluția franceză*”. Bine, zice Diana, dar strecoară: „Iar Lenin zace înfășurat în steagul *Revoluției franceze* – drapel

masonic, din cite se spune. S-a întîmplat ceva?”. Ei bine, Bogza, suplu ca șarpele din paradis, ne lasă cu ochii în soare: „Mă doare călcîiul. Cumplit mă înjunghie – și spiritul împreună cu el! Întrebă-mă după-amiază cum am scris eu despre *«Internaționala»* în ziarul *Scinteia*”.

## Trecînd de cele grave

Cam asta e cu cele grave. Se întîmplă cu sculptorii ce fac „statuia unui riu” cam ca în cazul celor ce-au fost și „cioplitori de himere”. Apa lor trece, noi, pietrele, rămînem tocite. Dar la o adică, dumnealor știu să se revindică inclusiv de la antipozii. I-auziți: „Sînt fundamental deosebit de Cioran: prin felul în care nu l-am întîlnit pe Dumnezeu, prin felul în care am gîndit lumea; prin felul neliniștit și insolent în care ne-am scris frînturile de gînduri. Și sînt, astăzi mai ales, fundamental asemănător lui Cioran – din aceleași motive”. (O adevărată lecție de căzut-mereu-in-picioare.)

Înseși preferințele culturale merg într-un zig-zag aparant de contrarii, Gide și Dostoievski, Rebrenau și Mateiu Caragiale, Ehrenburg și Gogol, Wagner și Tolstoi... „Îmi plac rușii pentru că sînt patetici și cam nebuni...”

În sfîrșit, după ce și-a arătat prețuirea față de Mircea Eliade, Noica și Țuțea, după ce face o analiză pe cit de succintă, pe atît de corectă conflictului dintre dreapta legionară și stînga evreiască („Marii intelectuali care au aderat la extrema dreaptă ascundeau în ei, pe lîngă agresivitatea latentă a omului foarte cultivat, și o notă de parvenitism: credeau că dreapta va veni la putere. Apoi, în mișcarea de stînga fiind adunați foarte mulți evrei exasperați de prigoana hitleristă – evreii aderaseră în masă la stînga pentru că ea le promitea o societate egalitară și fără ură între rase”), după ce le face parte dreaptă și lui Lenin („avea cel puțin șaua că încerca să dea un nou curs istoriei. Știu că nu e ușor să faci istorie”), ca și lui Antonescu (p. 210) – ce-i mai rămîne nebibat? Ați ghicit: monarhismul. Geo Bogza îl salută cu venerații și pe Regele Mihail. Ai zice că bătrînul revoluționar a luat punct cu punct noul „decalog” post '89, noile cerințe de „political correctness”, pentru a fi, pe mai departe, în pas cu vremea. Nu degeaba i-a fost atît de apropiat lui Zaharia Stancu (pp. 92, 94, 227), crezînd chiar și în chestia cu botnița la culesul viei (p. 95), nu degeaba este îngăduitor cu Petru Groza („cred că a ajutat mulți oameni”), nu degeaba tace asupra acelor „silnicii grozave” („despre care nu vreau și nu pot să vorbesc”) la care a fost supusă Maria Tănase, după cum tace despre reportajele din vremea (pariziană, de altfel) a războiului din Spania...

Mă rog, nu văd de ce m-am înversunat așa.

Vorba e, în încheiere: chiar o fi adevărat ce zice Diana Turconi că i-ar fi zis Radu Tudoran (iar Bogza confirmă) cum că Marin Preda „a băgat o piscică în cuptor, a aprins focul și s-a așezat la vizor, să observe ce se întîmplă înăuntru”???

## Adevărul

literar și artistic nr. 319

- Inedit: Tudor Argezei văzut (rău) de Romulus Dianu
- Nicolae Manolescu – interviu de campanie la Constanța
- Bernardo Bertolucci crede că stînga italiană poate elimina corupția
- Maurice Nadeau iubește Cuba și chiar pe Fidel Castro
- Costache Olăreanu, George Cușnăreanu și Cătălin Țirlea: Apropo!
- Un strigăt de Liviu Ioan Stoiciu

NINA BERBEROVA/  
Acompaniatarea. Boala neagră.  
Trestia revoltată

Scena literară franceză, pe care s-au făcut și desfăcut atîtea destine de scriitori, a fost zguduită în 1985 de apariția unui debut ieșit din comun: la 84 de ani, după șase decenii de exil petrecute în Franța și apoi în Statele Unite, Nina Berberova publica la Editura Actes Sud primul său roman – *Acompaniatarea*. Un roman de dimensiunile unei nuvele, dar cu o asemenea concentrare și subtilitate a expresiei, încît critica s-a simțit îndreptățită să vorbească de regăsirea filonului marii proze ruse din secolul al XIX-lea, pomenind numele lui Turgheniev și Chehov.

Cele trei romane reunite în volumul publicat de Humanitas se hrănesc din experiența destinului frînt pe care-l reprezintă, dintotdeauna, exilul; ele vorbesc despre eroi dezrădăcinați ce-și caută în viață un loc pe care nu îl pot afla, despre iubirile lor cu neputință de împlinit, despre melancolia fără leac sădită în sufletele lor – oriunde s-ar afla sub soare – de întinderea nesfîrșită a stepei rusești.

HUMANITAS  
Cartea care dărmieAnul VII  
Nr. 20 15





SORIN ALEXANDRESCU

## Vizita domnului Văcăroiu în Olanda

Vizita în Olanda, pe 7-8 mai, a primului-ministru al României, însoțit de ministrul de Externe, d-l Teodor Meleșcanu, de d-na Hildegard Puwak, secretar de stat la Departamentul de Reformă Economică, de Nicolae Jantea, președintele Agenției Române pentru Dezvoltare, de d-na Monique Frank, ambasadoarea Olandei la București, ca și de peste 80 de înalți funcționari, experți, oameni de afaceri și ziariști, a fost rapidă și eficientă. În dimineața de 7, el a discutat cu primul-ministru al Olandei, Wim Kok, iar după dejunul oferit de acesta, cu președintele Senatului și Camerei Deputaților și, timp de o oră, cu membrii comisiilor parlamentare reunite de politică externă, economie și integrare europeană. La sfârșitul după-amiezii, d-l Văcăroiu a ținut o conferință la un centru economic din Diemen, o suburbie a Amsterdamului, după care a fost invitat la dînele de d-l Gerhard Zalm, ministrul de Finanțe al Olandei. Dimineața celei de-a doua zi, de 8 mai, a fost consacrat unui seminar despre relațiile economice dintre Olanda și România, în sala congreselor din Amsterdam, după care d-l Văcăroiu a deschis centrul de promovare a investițiilor în România din World Trade Center din Amsterdam. Dejunul a fost oferit de președinții marii bănci olandeze ABN-AMRO, domni Drabbe și Rost Onnes, ultimul și în calitate de președinte al unei recent înființate asociații de prietenie olandezo-română. După masă, în timp ce în Amsterdam urma o rundă de negocieri directe între oamenii de afaceri olandezi și români, d-l Văcăroiu a fost, timp de o oră, oaspetele reginei Olandei la Haga, după care a urmat o conferință de presă, tot pe o oră, dată împreună cu premierul Kok, și o recepție la Ambasada României din Haga, organizată de d-l ambasador Marin Buhoară. În

aceeași seară, delegația română s-a întors la București.

Vizita nu a avut deci atât un caracter de tratative politice, cât unul de promovare a relațiilor economice dintre cele două țări. O prudență explicabilă într-un an electoral. Accentul pus pe comerț, pe de altă parte, nu este întâmplător: Olanda este acum al cin-



cilea investitor în România și al noului partener al acesteia în privința cifrei globale de afaceri. Mari firme precum Shell, Philips, ori băncile ABN și ING sînt active la București. În septembrie 1995 o importantă delegație economică olandeză, condusă de d-na van Dok, secretar de stat, a vizitat România, o lună după ministrul Apărării, Joris Voorhoeve. Relațiile economice, ca și cele militare între cele două țări cunosc în ultimii ani un sens ascendent, iar România se află în grupul de țări reprezentate de Olanda la Banca Mondială. În diferitele lui luări de cuvînt, d-l Văcăroiu a subliniat realizările economice din ultimii ani, prin care s-au corectat diferite greșeli, nespecificate, din 1991-1992: stabilitate macroeconomică și politică, controlul inflației, privatizare, restructurare, sincronizare juridică cu Occidentul etc. 45% din produsul național brut revine acum sectorului privat și el va atinge 55% la sfîr-

șitul lui 1996, a spus d-l Văcăroiu, după care a subliniat pe larg facilitățile acordate investitorilor străini. 700 de societăți cu capital olandez, sau mixt, sînt deja active în România. Altele li se vor adăuga, căci, la sfîrșitul negocierilor, au fost realizate contracte în valoare de vreo sută de milioane de dolari în sectorul naval, mobilă și confecții. Accente critice au fost puține în discursul d-lui Văcăroiu, cu excepția celor privitoare la insuficiența infrastructurii rutiere, la birocrație, precum și o neapăsătoare și inuțită înțepătură la adresa presei de opoziție, care exagerază greutățile, pentru... a-și mări tirajul.

Interesante au fost reacțiile olandeze. Premierul Kok a lăudat realizările României și a afirmat textual că oamenii de afaceri olandezi descoperă acum România - exporturile românești în Olanda sînt în creștere -, după ce ani de zile au acordat atenție numai țării grupului de la Visegrad. Numărul într-adevăr extrem de mare al celor care au vizitat seminarul economic o dovedește pe deplin. România mai are încă multe de făcut pentru integrarea în Europa, a spus Kok, adăugînd, după o pauză diplomatică: „La fel ca și Olanda”. Aceasta urmărește, de altfel, cu atenție respectarea drepturilor omului în România și sprijinul cu tărie demersurilor în România pe această temă ale domnului Max van der Stoep, înalt comisar OSCE pentru minorități. Olanda și România sînt în relații atît de prietenoase, încît își permit să discute deschis probleme delicate, a spus Kok mai departe, fără a dezvălui care sînt acestea. În privința integrării în Uniunea Europeană și în NATO, nimic nou: România le dorește cu ardoare, iar Olanda apără ideea non-discriminării nici unei țări candidate, dar nu poate garanta că nu vor interveni diferențe de calendar. La întrebarea unui ziarist, d-l Văcăroiu a precizat că Rusia nu poate opri acest proces și că România dorește ca alegerile din acea țară să consolideze democrația acesteia.

Vizita delegației române s-a bucurat, din păcate, numai sporadic de atenția mediilor olandeze: citeva cuvinte la radio și televiziune, o notă într-un ziar, nici un articol de substanță. Seminarul economic, în schimb, a fost un succes net printre oamenii de afaceri și la fel recepția dată de Am-

basadă, unde au fost remarcați numeroși miniștri, primari și înalți funcționari. Succesul a fost deci pe măsura strategiei. Grupul vizat, oamenii de afaceri și cercurile guvernamentale, au răspuns pozitiv. Lumea politică mai largă, partidele politice, oamenii de cultură și opinia publică, mai ales presa scrisă, sînt, din păcate, în continuare neglijate de diversele departamente de publicitate românească, fixate exclusiv pe economic. Rezultatul este că și opinia publică olandeză ignoră în continuare România. Țara noastră se află astfel în ciudată situație că începe să devină un partener comercial respectat, dar rămîne o țară necunoscută.

În concluzie, vizita d-lui Văcăroiu în Olanda a realizat succesul scontat, și încă la un nivel, din cîte știu, nicio dată atins pînă acum. Succesul nu a fost însă perceput aici în mod politic: puțini dintre invitații știu ce partide sînt reprezentate în guvernul actual. De aceea, succesul este al României în ansamblu - și mai ales al unei anumite dinamici economice a acesteia, mai bine zis a ceea ce se percepe de aici ca un nou proces dinamic într-o economie văzută pînă acum ca stagnantă. Delegația română, oameni politici și oameni de afaceri, au reușit să reducă neîncrederea și rezervele, capitalul negativ care apasă de atîta timp imaginea României în Olanda. Rămîne de văzut dacă urmează și așa a doua, crearea imaginii pozitive. La dejunul oferit de d-l Kok, un înalt funcționar economic olandez m-a întrebat dacă eu aș investi în România. I-am spus că da, numai că eu sînt doar profesor de literatură și filozofie. Ei da, mă gîndesc și eu să citesc zilele acestea mai multă filozofie, mi-a răspuns el rîzînd.

### CITITORII DIN STRĂINATĂ

se pot abona la revista „22” achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în

#### noile noastre conturi

deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12:  
 (pentru dolari în contul 4024009230,  
 pentru mărci în contul 4024009231,  
 pentru franci francezi în contul 4024009235,  
 pentru lire sterline în contul 4024009232,  
 pentru franci elvețieni în contul 4024009233,  
 pentru lire italiene în contul 4024009234)  
 (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

	1 an	6 luni	3 luni
- Europa occidentală:	80 \$	40 \$	20 \$
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF

- Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia 40 \$ 20 \$ 10 \$  
 - Israel 60 \$ 30 \$ 15 \$

- SUA, Japonia, Australia: 100 \$ 50 \$ 25 \$  
 sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

În fiecare joi, la ora 18.55, „22” se află în **Linia întâi** la Tele7abc

### Din numerele viitoare

- Suptimente gratuite: Scriitori englezi
- Rubrici noi: Agenda partidelor politice
- Presa străină despre „Pitești” - laboratoare concentracionare de Virgil Ierunca
- Alegeri locale: candidații Bucureștiului
- Interviu cu ministrul Apărării, Gheorghe Tinca, despre intrarea României în NATO
- Interviu cu Emil Constantinescu, președintele CDR
- Interviu cu Ana Blandiana despre Memorialul de la Sighet
- Pavel Câmpeanu: Sondaj de opinie - alegerile locale

- Interviu cu Șerban Papacostea, directorul Institutului Nicolae Iorga
- Radu Călin Cristea despre România și NATO
- Comentarii politice: Andrei Cornea, Dan Preisz
- Lansare de carte: H.-R. Patapievici, „Politice”. Prezintă: Gabriel Liuceanu, Alexandru Paleologu, H.-R. Patapievici. Comentariu de Gabriel Andreescu
- Riscurile următorului cutremur (interviuri, anchete)
- Aurelian Crăiușu: „O excepțională inițiativă editorială: Cristian Preda și Sorin Antohi, «Liberalismul francez: secolele XIX și XX.»”
- Alexandra Titu în polemică cu Cornel Radu Constantinescu
- Radu Negrescu Șufu: „A fi sau a nu fi român”

Redacția: GABRIELA ADAMEȘTEANU (redactor-șef); RODICA PALADE (redactor-șef adjunct); ANDREI CORNEA (publicist comentator); HORAȚIU PEPINE (publicist comentator); OANA ARMEANU (șef secție social); DIANA TURCONI, IULIAN ANGHIEL (social); DAN PERJOVSCHI (grafician); ALEXANDRU CIRIP (secretar tehnic de redacție); RADU DOBÂNDĂ, LUCIAN PIUCĂ (corector); MIRCEA IONESCU (șef serviciu difuzare); CONSTANȚA SATALLA, ALEXANDRU PETREĂ (difuzare); MIHAELA CUCU (publicitate); ALINA CORBU (contabil-șef); DOINA GIUHAT (casierie); CONSTANTIN VĂDUVA (fotoreporter). Responsabil de număr: HARAȚIU PEPINE

Rubrici permanente: H.-R. PATAPIEVICI (eseu), N.C. MUNTEANU (comentariu politic), ILIE ȘERBĂNESCU (comentariu economic), RALUCA STROE-BRUMARIU (Parlament), MARIAN CHIRIAC (săptămîna politică), CEZAR BALTAG, HARI KULLER (istoria religiilor), DAN C. MIHĂILESCU (cronică literară), MAGDA CĂRNECI, ERWIN KESSLER (cronică plastică).

Corespondenți: IOAN MUȘLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timișoara), DINU MIHAIL (Chisinau), ION MIRON DAMIAN (Paris), ADRIAN NICULESCU (Milano).

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZEANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, MIHAI ȘORA, GABRIEL ANDRESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22”. Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, e-mail: r22@r22.sfos.ro

Manuscrisele nepublicate nu se restituie

ISSN-1220-5761